

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd**

Fiskální decentralizace a její vliv na veřejné finance

Dominika Míková

**Diplomová práce
2018**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Dominika Míšková**
Osobní číslo: **E16987**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Fiskální decentralizace a její vliv na veřejné finance**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem práce je vyjádření decentralizace pomocí různých indikátorů, a to v rámci České republiky zároveň spolu s komparací fiskální decentralizace s vybranými státy Evropské unie, dále charakteristika struktury veřejné správy a veřejných financí na jednotlivých úrovních a závěrem analýza dopadu fiskální decentralizace právě na veřejné finance České republiky.

Osnova:

- Analýza problematiky fiskální decentralizace a jejího vyjádření (měření).
- Charakteristika fiskální decentralizace v České republice a struktura výdajové a příjmové stránky.
- Komparace s vybranými státy Evropské unie.
- Zhodnocení dopadu fiskální decentralizace na veřejné finance.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Jílek, M. Fiskální decentralizace: teorie a empirie. 1. vyd. Wolters Kluwer, ČR, 2008, ISBN 978-80-7357-355-3

Musgrave, R. A., Musgrave, P. B. Veřejné finance v teorii a praxi. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994.

ISBN 80-85603-76-4

OECD/Korea Institute of Public Finance. Measuring Fiscal Decentralisation: Concepts and Policies, OECD Fiscal Federalism Studies, OECD Publishing, 2013. ISBN 978-92-64-17484-9

OECD: Centre for Tax Policy and Administration [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp>.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.

Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provažníková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohláším, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Berou v úvahu, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 6. 2018

Bc. Dominika Míková

POD KOVÁNÍ:

Tímto bych ráda pod kovala své vedoucí práce doc. Ing. Roman Provazníkové, Ph.D., za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda pod kovala svému otci, který ve mně vždy věřil a podporoval mě, a také svým kamarádkám Marcelce Hanu-ové a Hance Trnkové za jejich podporu a pomoc.

ANOTACE

Práce je zaměřena na problematiku týkající se přerozdělení fiskálních kompetencí z centrální úrovně na úrovně nižší. V rámci dané rozpočtové soustavy jsou analyzovány příjmy a výdaje v různých vládních úrovních následně jsou vypočteny ukazatele fiskální decentralizace v České republice. Dále je obsažen stručný nástin porovnání fiskální decentralizace v zemích Evropské unie, spolu s komparací výsledků České a Slovenské republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fiskální federalismus, decentralizace, veřejné finance, vládní úroveň

TITLE

Fiscal decentralization and its influence on public finances

ANNOTATION

Thesis is focused on issues relating redistribution of fiscal competences from central level to lower levels of government. Revenues and expenditures of all government levels are analyzed within budgetary system, subsequently the level of fiscal decentralization in Czech Republic is calculated. Also there is given brief outline comparison of fiscal decentralization in the European Union countries with the comparison of results from Czech and Slovak Republic.

KEYWORDS

Fiscal federalism, decentralization, public finances, government level

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Podíly obcí a kraj na hrubých výnosech jednotlivých daní v %, k roku 2016.-	27 -
Tabulka 2: Rozdělení územní samosprávy v zemích EU.....	49 -
Tabulka 3: Příjmová decentralizace v zemích EU mezi roky 2012-2016, v %	51 -
Tabulka 4: Výdajová decentralizace v zemích EU mezi roky 2012-2016, v %	52 -
Tabulka 5: Srovnání základních aspektů Slovenska a ČR.....	55 -

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Opatření v decentralizačním teorém.....	15 -
Obrázek 2: Model kombinovaného fiskálního federalismu vyvíjeného v ČR.....	25 -
Obrázek 3: Vývoj příjmů obcí mezi roky 2012-2016, v mil. Kč	31 -
Obrázek 4: Složení daňových příjmů obcí za rok 2016, v mil. Kč	32 -
Obrázek 5: Vývoj příjmů krajů mezi roky 2012-2016, v mil. Kč	33 -
Obrázek 6: Složení daňových příjmů krajů za rok 2016, v mil. Kč	34 -
Obrázek 7: Složení výdajů obcí mezi roky 2012-2016, v mil. Kč	35 -
Obrázek 8: Složení výdajů krajů mezi roky 2012-2016, v mil. Kč	36 -
Obrázek 9: Vývoj příjmové decentralizace RD ₁ v letech 2012-2016, v %	39 -
Obrázek 10: Vývoj příjmové decentralizace RD ₂ obcí v letech 2012-2016, v %	40 -
Obrázek 11: Vývoj daňové decentralizace TD ₁ v letech 2012-2016, v %	41 -
Obrázek 12: Vývoj daňové decentralizace TD ₂ obcí v letech 2012-2016, v %	42 -
Obrázek 13: Vývoj výdajové decentralizace ED ₁ v letech 2012-2016, v %	43 -
Obrázek 14: Vývoj decentralizace zdravotnictví ED ₁ ^J v letech 2012-2016, v %	44 -
Obrázek 15: Vývoj decentralizace školství ED ₁ ^J v letech 2012-2016, v %	44 -
Obrázek 16: Vývoj decentralizace dopravy ED ₁ ^J v letech 2012-2016, v %	45 -
Obrázek 17: Vývoj finanční autonomie FA územních samospráv v letech 2012-2016, v %	46 -
Obrázek 18: Vývoj daňové autonomie TA obcí v letech 2012-2016, v %	47 -
Obrázek 19: Vývoj vertikální fiskální nerovnováhy VI v letech 2012-2016, v %	48 -
Obrázek 20: Příjmová decentralizace v zemích EU za rok 2016, v %	52 -
Obrázek 21: Výdajová decentralizace v zemích EU za rok 2016, v %	54 -
Obrázek 22: Komparace příjmů obcí SR a ČR v roce 2016, v mil. Kč	57 -
Obrázek 23: Komparace běžných a kapitálových výdajů obcí SR a ČR, v mil. Kč	58 -
Obrázek 24: Komparace příjmů krajů a VÚC SR a ČR v roce 2016, v mil. Kč	60 -
Obrázek 25: Komparace běžných a kapitálových výdajů krajů a VÚC SR a ČR, v mil. Kč	61 -
Obrázek 26: Komparace příjmové decentralizace SR a ČR mezi roky 2012-2016, v %	62 -
Obrázek 27: Komparace výdajové decentralizace SR a ČR mezi roky 2012-2016, v %	63 -

SEZNAM ZKRATEK

R	eská republika
SR	Slovenská republika
FO	Fyzická osoba
PO	Právnícká osoba
DPH	Da z p ídané hodnoty
Sb.	Sbírka zákon
EU	Evropská unie
OECD	Organizace pro hospodá skou spolupráci a rozvoj
HDP	Hrubý domácí produkt

ÚVOD

Často diskutovaným problémem současnosti se stávají veřejné finance. V rámci zkoumání fiskální decentralizace je cílem práce porovnat svérodní kompetence spolu s příjmy jednotlivým vládním úrovním v závislosti na odpovědnostem a s nimi spojenými výdaji.

Práce je rozdělena do čtyř základních kapitol. První kapitola obsahuje vymezení pojmů, které jsou nutné k pochopení celé práce a jejich souvislostí. Součástí fiskálního federalismu je právě fiskální decentralizace, jejíž charakteristiky a druhy jsou obsahem této kapitoly, spolu s přístupy k decentralizovaným úrovním. Závěrem této teoretické části jsou uvedeny ukazatele, které se nejčastěji k měření zkoumané oblasti používají.

Druhá kapitola přináší ucelený pohled na veřejné finance v rámci nižších vládních úrovní v České republice – tedy na příjmy a výdaje českých obcí a krajů. Nejduležitě jsou jednotlivé příjmy i výdaje charakterizovány, poté jsou podrobeny analýze jejich vývoje v období posledních pěti let, za které jsou dostupné údaje ze státních závěrečných účtů – tedy od roku 2012 do roku 2016.

Obsahem této kapitoly je provedení výpočtů měření fiskální decentralizace právě s pomocí definovaných příjmů a výdajů, a to jak u obcí, tak i krajů. Nejduležitě je zkoumána příjmová decentralizace, jejíž součástí je i decentralizace daňová, následují výpočty decentralizace výdajové. Dále jsou vyjádřeny hodnoty autonomie finanční a daňové, spolu s vertikální fiskální nerovnováhou. Z těchto ukazatelů plyne jednoznačné tvrzení o příjmové decentralizaci v ČR je na nízké úrovni (a to zejména u krajů), zatímco výdajová je velmi vysoká.

Závěr práce je obsáhlejší, úvodem přináší pohled na rozdělení územní samosprávy jednotlivých zemí Evropské unie, s čímž je spojeno následné vyjádření příjmové a výdajové decentralizace těchto zemí. U těchto zemí byla provedena jen nejobecnější analýza, prostor diplomové práce nedovoluje provést podrobnější analýzu, také je velmi složité získat veřejná data. Druhá část této kapitoly komparuje fiskální decentralizaci mezi Českou a Slovenskou republikou. Stejně tak jako v kapitole druhé jsou zde charakterizovány jednotlivé příjmy a výdaje nižších vládních úrovní – na Slovensku tedy obcí a vyšších územních celků. Příjmy i výdaje obou těchto úrovní jsou následovně porovnávány s Českou republikou, stejně jako hodnoty získané prostřednictvím výpočtových ukazatelů příjmové a výdajové fiskální decentralizace.

1. CÍL PRÁCE A METODOLOGIE

Cílem práce je rozbor a charakteristika systému veřejných financí v České republice, zejména z hlediska autonomie nižších úrovní v rámci příjmů a výdajů. Následuje provedení analýzy fiskální decentralizace v ČR a její zhodnocení, stejně tak je podrobena analýze jejího postavení v rámci Evropské unie, spolu s následnou komparací se systémem ve veřejných financích ve Slovenské republice. Hlavním cílem fiskálního federalismu je správné nastavení příjmových a výdajových pravomocí územních samospráv, což se práce snaží posoudit a zhodnotit.

Teoretická část je vytvořena prostřednictvím rešerše odborné literatury hned několika autorů, jež se danou problematikou zabývají. Největší jí využívaná díla této práce pocházejí od autorů, jako je Richard A. Musgrave spolu s Peggy B. Musgrave, Jitka Peková, Milan Jílek a Romana Provazníková. Ukazatele výpočtu fiskální decentralizace má ve své práci především Jílek, s kterými autorka dále pracuje.

Stejným zdrojem je zejména legislativa o prostřednictvím zákonů upravujících veřejné finance v České republice, stejně tak je použita i legislativa ve Slovenské republice.

Podkladem pro výpočty praktické části – měření fiskální decentralizace, byly zejména státní závazné údaje Ministerstva financí České republiky za posledních dostupných pět let (2012-2016), avšak zhodnocení postavení ČR v rámci Evropské unie bylo provedeno na základě dat Eurostatu. Pro komparaci fiskální decentralizace byla v rámci EU vybrána Slovenská republika, zejména kvůli dostupnosti potřebných dat. Analýza systému veřejných financí ve Slovenské republice byla stejně tak provedena na základě posledních dostupných dat ze závazných údajů Ministerstva financí SR o tedy za roky 2012-2016.

2. FISKÁLNÍ FEDERALISMUS

Pojmem federalismus se označuje fungování více než jedné úrovně vlády v dané zemi, kterým jsou svěřeny určité kompetence. Přenesení výkonu daných kompetencí na nižší úroveň, nejen řízení z centra, je základem pro zefektivnění politického rozhodování.

Obsahem této kapitoly je přiblížení k pochopení fungování fiskálního federalismu. Existuje mnoho autorů, kteří se tímto tématem zabývali a zabývají i dnes. Tato práce vychází zejména z díla autorů jako je Musgrave, Provazníková, Peková, Nahodil nebo Jílek.

Teorie fiskálního federalismu se zabývá systémem veřejných financí a jeho fungováním, zkoumá jednotlivé vztahy mezi danými úrovněmi, a podle Nahodila [4] má především tyto funkce:

- rozděluje kompetence jednotlivým vládním úrovním k zajištění veřejných statků,
- jednotlivým vládním úrovním připisuje optimální výši příjmů,
- zajišťuje, aby byly statky poskytovány na té vládní úrovni, na které je toto poskytování nejefektivnější,
- optimalizuje vztahy v rámci rozpočtové soustavy,
- zkoumá míru soběstačnosti jednotlivých vládních úrovní k poskytování veřejných statků.

Hlavním cílem fiskálního federalismu je především efektivní alokace financí k poskytování veřejných statků, díky čemuž tato teorie po 2. světové válce vznikla. Ve své práci [7] Peková uvádí hned několik důvodů pro existenci fiskálního federalismu. Jedním z nich je potřeba decentralizace veřejného sektoru, zejména kvůli lepší odborné veřejné kontrole nad veřejnou produkcí, což však může být velmi složitě z důvodu rozdílných užitků občanů z jednotlivých poskytovaných veřejných statků. S tím souvisí i potřeba zvýšení efektivnosti financování, tedy poskytování práv těchto statků, je-li občané žádají a mají z nich užitek. To zahrnuje i poskytování veřejných statků nejen ve veřejném, ale i soukromém sektoru například formou spolupráce v podobě veřejných zakázek. Velmi důležitá je i potřeba zkvalitnění systému o rozhodování o veřejných financích, čímž je myšleno zvýšení rozhodovací odpovědnosti orgánů dané úrovně.

Fiskální federalismus se tedy zabývá kompetencemi, které jsou jednotlivým vládním úrovním přiděleny. Kolik úrovní vlád v zemi existuje, určuje povaha státního řízení a tedy jedná-li se o federální, či unitární stát, jaká důležitost je přikládána postavení územní samosprávy

nebo zda je například zemí součástí nějakého nadnárodního uskupení. Všeobecně se podle Mezinárodního fondu a OECD [22] rozlišují tři úrovně vlády a to:

- nadnárodní seskupení zemí s cílem koordinace, které má společně vymezené kompetence a v souvislosti například Evropská unie,
- ústřední i federální a jednotlivé složky centrální vlády, jako jsou například ministerstva, státní úřady a další složky vlády, jež v tuzemsku nemají kompetence k získávání finančních zdrojů, a proto jsou financovány z centrálního rozpočtu,
- státní, republiková, regionální i provinciální a mezistupňová mezi ústřední a místní úrovní, nemusí však ve všech zemích fungovat, jedná se o lokálně rozdělená území, na kterém má tato vládní úroveň určité kompetence,
- místní, municipální a víceméně základní stupeň územní samosprávy, jež se vyskytuje v každé zemi a obec, neboli municipalita, na které země mají místní úroveň vlády i víceúrovňovou s rozdílnými kompetencemi. [6],[8]

2.1. Druhy fiskálního federalismu

Fiskální federalismus lze rozdělit na vertikální a horizontální. Horizontální federalismus, vyskytující se například v Německu, se vyznačuje velmi silnou ústřední vládou a prvky solidarity mezi jednotlivými stejně postavenými úrovněmi, které si navzájem vypomáhají. [1] Vertikální federalismus, který lze spatřit například v Kanadě i Austrálii, je představen vymezením pravomocí jednotlivých úrovní, které jsou samostatné. Tento druh federalismu zahrnuje tři další členění a to:

- decentralizovaný model a jednotlivé prvky ve veřejném sektoru, tedy jednotlivé úrovně mají jak rozhodovací, tak i daňovou pravomoc, mají vlastní majetek a jsou soběstačné, v modelu nejsou poskytovány dotace nesoběstačným jednotkám,
- centralizovaný model a rozhodovací pravomoc má centralizovaná vláda, jednotlivé úrovně jsou omezené a pod kontrolou centra, kam patří také daně, finanční toky nižšími úrovněmi jsou uskutečňovány prostřednictvím dotací z centra,
- kombinovaný model a jedná se o model obsahující prvky jak dvou výše zmíněných modelů, tak i horizontálního fiskálního federalismu, prvek centralizovaného rozpočtu spolu s poskytováním dotací nižšími celky, které nejsou schopny ze svých příjmů pokrýt veřejné výdaje. [6],[7]

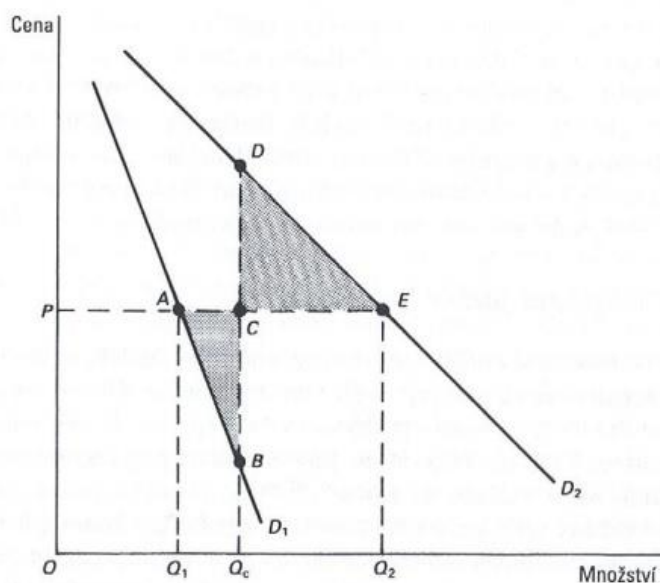
2.2. Fiskální decentralizace

Jak již bylo řečeno, teorie fiskálního federalismu se zabývá zejména decentralizací - a její vlnou, i finanční, a to v rámci jednotlivých vládních úrovní. Za základní definici decentralizace lze považovat, podle Institutu Světové banky: *Decentralizace je přenesením pravomocí a odpovědností za veřejné funkce z centrální úrovně vlády na podřízené nebo ústřední samostatné vládní jednotky nebo na soukromý sektor.* [24] Tuto definici lze všeobecně vztáhnout na různé druhy decentralizací, například Jílek ve své práci [2] uvádí hned několik druhů, které lze rozlišit právě podle jejich záměru. První z nich je decentralizace politická, jejím hlavním záměrem je efektivnost systému veřejných voleb a poskytnutí občanům více pravomocí v rozhodování o věcech veřejných. Základem je myšlenka, která říká, že občané své zástupce, je-li ve volbách volí, znají lépe, a stejně tak volení zástupci lépe znají preference a potřeby místních občanů. Záměrem decentralizace administrativní je přenesení kompetencí za plánování a financování některých veřejných statků, z centra na nižší úroveň. Dalším druhem je decentralizace ekonomická, která přenáší odpovědnost za veřejné funkce na subjekty soukromé správy, jako jsou podniky, družstva či nevládní organizace. V poslední řadě je to právě decentralizace fiskální, jejím hlavním záměrem je transparentnost veřejných financí, je-li se mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy přerozdělují. Snaží se o soulad mezi příjmy, které musí být dostatečné k pokrytí výdajů. Decentralizace může být také formulována různými směry, podle čehož lze rozlišit decentralizaci vertikální, a horizontální. Vertikální představuje přenesení pravomocnosti shora dolů, tedy z vyšší úrovně na úroveň nižší. Horizontální decentralizace pak znamená přenesení pravomocnosti mezi jednotkami stejné úrovně, ale pouze na nižší než centrální, která je samostatná. [2],[3]

Cílem práce je zhodnotit decentralizaci fiskální. Fiskální decentralizace je tedy zjednodušením pravomocností, a to tedy fiskálních, neboli finančních, na nižší vládní úroveň. Jako velmi vypovídající definici podle Hamerníkové [1] lze uvést například: *Podstatou fiskální decentralizace je finanční odpovědnost za rozhodování a poskytování veřejných statků a za zajištění zdrojů nutných k pokrytí veřejných služeb. Aby lokální vlády mohly efektivně vykonávat decentralizaci, je nutné, aby disponovaly adekvátními příjmy, a v podobě daňových příjmů nebo transferů z jiné vládní úrovně.* [8] Podle Provažníkové [8] lze zjednodušeně říci, že proces fiskální decentralizace je označován jako: *přesun kompetencí a odpovědností za zajištění v určitém rozsahu veřejných statků a služeb na regionální a zejména municipální vládní úroveň.* [8]

Fiskální decentralizací se tedy rozumí přesun kompetencí, pravomocí a odpovědnosti při poskytování veřejných statků, z centrální úrovně na úroveň nižší - regionální i municipální. Hlavním důvodem je zejména zefektivnění celého procesu poskytování veřejných statků a služeb, a to především kvůli větší blízkosti nižší vládní úrovně občanům, což umožní uje lepší znalost jejich preferencí i jejich samotné zapojení do procesu poskytování i kontroly. Podle Hamerníkové [1] je důležité pro úspěšné provedení fiskální decentralizace hned několik cílů. První z nich je zajištění legislativního rámce decentralizace, spolu s tím jasné charakterizování funkcí svěřených jednotlivým vládním úrovním (tedy vymezení výdajových pravomocí a zejména velikosti daných výdajů, spolu s příjmovými toky, které vládní úroveň potřebuje k provedení jí svěřených funkcí). Velmi důležitým je také tvorba transparentního informačního a kontrolního systému, který bude celý proces fiskální decentralizace sledovat, dále také tvorba politického systému, ve kterém mohou vyjádřit občané své preference.

Celý proces přesunu však může selhat, dochází tak k problému neefektivnosti z centralizace. To je způsobeno poskytováním veřejných statků z centra jednotvárně, které o konkrétní státek nemusí jevit zájem. Dochází tak k ne hospodárnosti a plýtvání finančními zdroji, což je podle Oatesa nazýváno Oatesovým teorémem. [6] Následuje jeho grafická interpretace:

Obrázek 1: Oates v decentralizační teorém

Zdroj: [6]

Dvě poptávkové křivky D_1 a D_2 představují dvě skupiny občanů, nebo například dvě obce. Cena (P) představuje konstantní náklady na hlavu, Q_1 a Q_2 jsou množství, které obce požadují. Centrální úroveň zabezpečuje úroveň Q_c , jako střed mezi dvěma úrovněmi požadovanými.

Plocha trojúhelníku ABC představuje dodatečnou finanční zátěž, zatímco plocha CDE vynucenou úsporu. Je zřejmé, že zde dochází k neefektivnosti.

2.2.1. Teoretické předpoklady pro vytváření decentralizovaných úrovní

Při decentralizaci ve stejné moci je zapotřebí si nejdříve odpovědět na několik otázek. Jsou to zejména otázky týkající se politických úrovní v zemi, kompetencí, které jim mají být přiděleny, a jaké vertikální a horizontální vztahy mají mezi těmito vládními úrovněmi být. Existuje hned několik teorií, jež analyzují tyto otázky.

Teorie, které se zabývají zejména velikostí společenství a územních jednotek, je například teorie lokalizační (jejími zastánci byli například Alfred Weber a Walter Christaller), dále Buchananova teorie klubů. Lokalizační teorie pojednává o závislosti optimální velikosti vládní úrovně zejména na poptávce po místních veřejných statcích, na hustotě populace (čím vyšší hustota, tím vyšší poptávka a tím je větší možnost vzniku více menších územních celků), také na výši cestovních nákladů (pokud jsou vysoké, lze vzniknout více menších úrovní), úsporách z rozsahu (vysoké úspory vedou k možnosti vzniku méně větších samospráv, protože jsou schopny poskytovat statky s nižší mírou zdanění) a v poslední řadě na úsporách ze sortimentu (vedoucí ke vzniku méně větších územních samospráv). [2] V rámci teorie klubů je zastáván názor, že klub je schopen produkovat úspory z rozsahu a sdílet se o náklady s ostatními členy klubu. Pokud je klub uvažován jako jedna územní samospráva, pak s rostoucími oběma jednotlivých samospráv rostou i úspory z rozsahu na produkci. S tím je však na určité úrovni spojen i pokles jednotlivých užitků občanů a může dojít i k přetížení. Optimální počet územních samospráv v zemi závisí tedy na velikosti jednotlivých samospráv a množství poskytovaných statků těmito samosprávami (což je dáno rozdílem nejvyšších užitků a náklady na produkci daného statku spotřebovávaného dodatečným občanem dané samosprávy). [8]

Jiné teorie kladou důraz na užitky z veřejných statků a na projevování preferencí občanů. Mezi tyto teorie patří zejména Tieboutův model. Model je založen na myšlence, která říká, že lidé volí švýmsi nohama, tedy že jsou mobilní a stěhují se tam, kde mají nejlepší možnosti. Jednotlivci, kteří jsou z hlediska svých důchodů a preferencí odlišeni, se stěhují do územních celků, které odrážejí preference dané skupiny obyvatel. Tyto celky si navzájem konkurují, čímž vzniká tlak na efektivnost. Z toho vyplývá, že země s nejpočetnějším výskytem územních samospráv by měla dosahovat vyšší efektivnosti, vytýkaným problémem modelu jsou ale jeho striktní předpoklady - zejména úplná mobilita občanů, kteří ne vždy jsou ochotni se stěhovat jinam, a také fakt, že občanem zaplacená daň přesně odráží jeho užitky ze spotřeby. [8] Podobně smýšlející teorii fiskální ekvivalence zastával i Gordon Tullock. Je založena na předpokladu,

Je každým veřejným statkem by měl být poskytnut na základě preference občanů, který je za něj ochoten zaplatit. Je zřejmé, že pokud existuje více menších územních samospráv, které jsou blíže občanům, pak jsou preference občanů více splněny. Tullock také uvádí, že občan ponese menší náklady na vládu, kterou nepreferuje, v čím menší jednotce vlády řídí. Z výše uvedeného vyplývá, že je efektivnější víceúrovňová struktura veřejné decentralizace.

V závěru je vhodné zmínit i princip subsidiarity, který vychází z teze, že nižší územní samosprávy jsou v lepším postavení vzhledem k občanům a jejich preferencím a poskytování veřejných statků na vyšší úrovni je možný pouze tehdy, jestliže nižší není schopná poskytování zajistit. Není však flácou, aby statky byly poskytovány na nižší úrovni s jakýmkoliv náklady, ale pouze tehdy, je-li to efektivní. [2]

2.3. Charakteristiky fiskální decentralizace

Fiskální decentralizaci lze charakterizovat podle Jílka [2] určitými znaky, jež musí splňovat a kterými jsou:

- výdajová stránka

Charakteristickým rysem fiskální decentralizace je přenesení odpovědnosti za poskytování veřejných statků a služeb, financování a stanovení rámce (tedy právních norem a pravidel) pro zabezpečování statků a služeb. Úrovně, které jsou blíže občanům, v tichou zabezpečují veřejné statky jako je například bydlení, komunální služby, sociální zabezpečení a zdravotnictví. Za tyto jim svěřené kompetence vynakládají určité výdaje.

- příjmová stránka

Jednotlivé vládní úrovně mají příjmy plynoucí buďto ze svých vlastních činností, nebo ve formě dotací, které svou činností neovlivní. Vlastními příjmy jsou například místní poplatky, příjmy z pronájmu majetku nebo z vlastní podnikatelské činnosti. Další významnou složkou jsou daňové příjmy, které lze dělit na sdílené daně, jejichž celostátní výnos je dělen mezi více vládních úrovní, nebo výlučné, kdy celý obnos příjmů připadá pouze dané úrovni.

- daňová samostatnost

Decentralizované úrovně by pro svou vlastní potřebu měly mít právo stanovit si vlastní daňovou sazbu, což by jim poskytovalo kompetenci v podobě autonomního rozhodování o celkových příjmech. Mohou daně úplně zrušit, či pouze pozměnit sazbu a podobně.

- soustava dotací

Níže vládním úrovním plynou z centra dotace, které mají pokrývat rozdíly mezi výdaji a příjmy. Snaží se tak dosáhnout alokační efektivity a i celkové ekonomické efektivity, kdy pomocí dotací centrální vláda může prostřednictvím nižších vlád dosahovat svých cílů.

Je však nejasné, že vytvoření decentralizovaného systému s efektivním poskytováním je velmi komplikované a stává se stětem mnoha protichůdných názorů a postojů. V této souvislosti je třeba také vymezit funkce veřejného sektoru, které by mohly nižší vládní úroveň vykonávat.

2.3.1. Funkce veřejného sektoru při zřízení níže decentralizovaným úrovním

Funkce, které má veřejný sektor, tedy stabilizaci, alokační a redistribuční, stát nevykonává sám, na které kompetence právě v rámci decentralizace přenesá na nižší úroveň, aby byly vykonávány co nejefektivněji a nejehospodárněji. V tomto případě by měla být brána na zřetel analýza prosperity o poskytování statků rozhodují občané, kterým z nich plyne užitek, a z jejich daní je financován. [8] To, které funkce si stát ponechává a které svěřuje jiným úrovním lze shrnout následovně:

- stabilizační funkce

V případě ponechání veřejných kompetencí spojených s touto funkcí státu, lze v dané zemi přehledně sledit celkový makroekonomický vývoj. Ve státech, kde mají velmi decentralizovaný systém, nemá stát možnost regulovat například vývoj veřejného dluhu či inflaci. Stabilizační funkce je tedy vhodná centralizace, zatímco nižší úroveň si mohou vytvářet jako určitý stabilizační prvek stabilizační fondy. Tyto fondy slouží jako rezerva v době recese hospodářského cyklu. Na druhé straně však decentralizované mají lepší povědomí zejména o zaměstnanosti. Pro potřeby zaměstnanosti na jejich území se snaží investovat do vzniku nových pracovních míst, podporují soukromé podnikání a v obecně vytvářejí prostředí, díky kterému nezaměstnanost na jejich území snižují. [2],[4],[8]

- alokační funkce

Alokační funkce představuje důvod, který vede k decentralizaci veřejné správy. Je jasné, že nižší vládní úrovně jsou občanům blíže, a proto lépe znají jejich preference. V případě poskytování veřejných statků centrálně by došlo k jednotvárnému poskytování, což je neefektivní. Existuje i názor vedoucí pro decentralizaci této funkce, a naopak i názor stojících proti. Jedním z názorů pro je již zmíněná nabídka veřejných statků podle

preferencí obyvatel, dále může být vznikající konkurence mezi samosprávami, nebo také možnost inovací v poskytování veřejných statků jednotlivými celky. Názory, které nepodporují decentralizaci této funkce, jsou například externality, nebo úspory z rozsahu (s potěmě ústavní náklady na ně, které statky klesají, a v případě menších celků jsou tyto náklady vyřešeny i poskytováním na centrální úrovni. V dnešní době jsou statky, které jsou charakteristické celonárodním užitkem, poskytovány a financovány centrální úrovní (i z důvodu prostorového dosahu), zatímco na nižších úrovních jsou poskytovány ty, ze kterých plyne užitek občanům daného územního celku, podle jejich preferencí. [2],[3]

- redistribuční funkce

Z hlediska redistribuční funkce je z principu horizontální spravedlnosti žádoucí, aby byla vykonávána centrálně. Pokud by jednotlivé vládní úrovně vykonávaly samostatně například sociální a daňovou politiku, vznikala by mezi nimi daňová konkurence - tedy nastavovaly by daňové sazby takové, aby přilákaly co nejvíce občanů. Není zde úplný odehrání samospráv k této funkci, ale hlavní redistribuce by měla být prováděna centrálně. [6],[8]

2.4. Způsob měření fiskální decentralizace

Cílem práce je analýza fiskální decentralizace, kterou je potřeba vymezení základních ukazatelů, pomocí nichž ji lze kvantifikovat a hodnotit. Velmi častým způsobem měření je rozdělení na příjmovou a výdajovou decentralizaci. V rámci zkoumané problematiky je také měřeno, jak jsou jednotlivé vládní úrovně finančně samostatné, tedy, mají-li dostatečné příjmy potřebné k pokrytí výdajů. Přístupy k měření ve své práci definuje především Jílek [2], který dává dva základní druhy decentralizace (tedy příjmovou a výdajovou) zkoumá pomocí dalších ukazatelů podrobněji. Ukazatele lze rozdělit následovně:

- příjmové o měření příjmové a daňové decentralizace,
- výdajové o agregátní, odvětvové,
- ukazatele finanční a daňové samostatnosti.

2.4.1. Ukazatelé příjmové decentralizace

Postup výpočtu ukazatelů je založen na zjištění základního poměru příjmů jednotlivých vládních úrovní k celkovým příjmům ve veřejné vládě. Tímto způsobem je možné měřit decentralizaci jak v rámci, stejně tak je možné porovnávat ji na úrovni mezinárodní.

Při vyjádření příjmové decentralizace RD_1 , se porovnávají příjmy decentralizované vlády (ovšem bez obdržených dotací) v poměru k veškerým příjmům ve stejné vládě oproti dotace, které si jednotlivé úrovně vlády poskytly navzájem. Lze je vyjádřit tímto vzorcem:

$$RD_1 = \frac{R_{dv} - D_{dv(+)}}{R_{dv} + D_{dv(+)}}, \quad (1)$$

kde

R_{dv} – příjmy decentralizované vlády,

R_{vv} – celkové příjmy ve stejné vládě,

$D_{dv(+)}$ – přijaté dotace od ostatních vlád,

$D_{mv(+)}$ – přijaté dotace mezi jednotlivými vládami.

Pro lepší vypovídací schopnost při zkoumání příjmové decentralizace je možné ukazatel pojmout jen v rámci příjmů, které jsou schopny tyto vlády ovlivnit vlastní iniciativou, tedy vynecháním sdílených daní. Daňové příjmy decentralizovaných vlád jsou v ukazateli tedy o sdílené daně oproti ostatním.

$$RD_2 = \frac{T_{dv} - N_{dv}}{T_{dv} + N_{dv}}, \quad (2)$$

kde

T_{dv} – daňové příjmy decentralizované vlády (bez sdílených daní),

N_{dv} – nedaňové příjmy decentralizované vlády,

K_{dv} – kapitálové příjmy decentralizované vlády,

T_{vv} – celkové daňové příjmy ve stejné vládě,

N_{vv} – celkové nedaňové příjmy ve stejné vládě,

K_{vv} – celkové kapitálové příjmy ve stejné vládě.

Do skupiny ukazatel p íjmové decentralizace se adí i ukazatel decentralizace da ové ó TD. Ukazatel vyjad ující podíl da ových p íjm decentralizovaných úrovní k celkovým da ovým p íjm m získaných ve ejnou správou je vyjád en následovn :

$$TD_I = \frac{T_{dv}}{T_{vv}}, \quad (3)$$

kde

T_{dv} í da ové p íjmy decentralizované vlády,

T_{vv} í ve-keré da ové p íjmy ve ejné vlády.

Stejn tak jako u p íjmové decentralizace lze zkoumat pouze autonomní da ové p íjmy decentralizovaných vlád, o i-t né o sdílené dan . Ukazatel je pak velmi podobný, pouze se v da ových p íjmech ode tou dan sdílené.

2.4.2. Ukazatelé výdajové decentralizace

Prvním z ukazatel této skupiny je ukazatel zkoumající výdaje decentralizovaných vlád ó ED, o i-t né o dotace, které poskytly:

$$ED_I = \frac{E_{dv} + TR_{dv(-)}}{E_{vv} + TR_{mv(-)}}, \quad (4)$$

kde

E_{dv} í ve-keré výdaje decentralizovaných vlád,

$TR_{dv(-)}$ í transfery, které poskytly decentralizované vlády,

E_{vv} í ve-keré výdaje centrální vlády,

$TR_{mv(-)}$ í transfery, které si vlády poskytly navzájem.

Podle Sv tové banky [24] m fle dojít ke zkreslení výsledku tohoto ukazatele k mezinárodnímu srovnávání, a proto podle ní existuje je-t dal-í ukazatel, který je upraven ve jmenovateli ode tením výdaj centrální úrovn na národní obranu a úroky.

Další variantou výdajového ukazatele je odeření transferů, tedy dotací, od výdajů jednotlivých decentralizovaných úrovní. Má tedy lepší vypovídací schopnost o tom, jak decentralizovaná úroveň zabezpečuje své výdaje pomocí svých vlastních příjmů bez získaných dotací. Lze je vyjádřit následovně:

$$ED_2 = \frac{D_{dv(+)} + D_{mv(+)}}{D_{dv(+)}}, \quad (5)$$

kde

$D_{dv(+)}$ dotace, které decentralizovaná vláda obdržela od ostatních vlád,

$D_{mv(+)}$ dotace mezi jednotlivými vládami.

Do ukazatelů výdajové decentralizace se dále řadí ukazatel odvětvové decentralizace. Tento ukazatel se dále dělí na dva, které popisují buďto podíl výdajů do daného odvětví decentralizované úrovně na celkových výdajích této úrovně:

$$ED_1^J = E_{dv}^J / E_{dv}, \quad (6)$$

nebo ten, který vyjadřuje podíl výdajů do daného odvětví decentralizované úrovně na celkových výdajích do stejného odvětví centrální úrovně:

$$ED_2^J = E_{dv}^J / E_{vv}^J, \quad (7)$$

kde

J – jednotlivá zkoumaná odvětví (například zdravotnictví apod.).

Celá skupina decentralizačních ukazatelů – jak příjmových, tak i výdajových, však může mít zkreslenou vypovídací schopnost. To je způsobeno zejména tím, že jsou do jednotlivých ukazatelů zahrnuty veškeré výdaje decentralizovaných úrovní, a to i ty, které mají centrální úroveň předikované. Takový systém, kde mohou decentralizované úrovně rozhodovat o svých výdajích plně autonomně, je mnohem více decentralizovaný než ten, kde jsou výdaje striktně určeny z centrální úrovně.

2.4.3. Ukazatele finanční a daňové samostatnosti

Finanční a daňová samostatnost decentralizovaných vlád je měřena zejména křivě, zda jsou jejich příjmy dostatečné, k financování výdajů.

Ukazatel finanční autonomie ó FA, porovnává autonomní příjmy dané úrovně s jejími celkovými příjmy:

$$FA = \frac{\text{účetní výsledek z daní}}{\text{účetní výsledek}}, \quad (8)$$

Ukazatel daňové autonomie ó TA, představuje daňovou soběstačnost decentralizovaných vlád. Je vyjádřen jako poměr daňových příjmů, které mohou ovlivnit k celkovým daňovým příjmům dané decentralizované vlády.

$$TA_I = \frac{\text{účetní výsledek z daní (účetní výsledek)}}{\text{účetní výsledek}}, \quad (9)$$

kde

$T_{dv(a,b,c...)}I$ – příjmy z daní, u kterých má decentralizovaná vláda dané pravomoci,

$T_{dv}I$ – veškeré příjmy z daní decentralizované vlády.

Doplujícím ukazatelem, který poučívá zejména Světová banka je i **ukazatel vertikální fiskální nerovnováhy** - VI. Je vyjádřen jako podíl dotací, které decentralizovaná úroveň obdržela od úrovně centrální na veškerých výdajích decentralizované úrovně upravené právo tyto dotace.

Dalším ze zajímavých ukazatelů je takzvaná šdaňová síla, kterou poučívá ve svých studiích OECD [5]. Daňovou silou je zachyceno, v jaké míře mají decentralizované úrovně kontrolu nad svými daněmi. Představuje zejména to, do jaké míry mají pravomoc daň vytvořit či zrušit, změnit její sazbu, definovat základ daně a rozhodovat o daňových úlevách jednotlivcům a firmám. Ve většině zemí nejsou tyto kompetence decentralizovaným úrovním přiděleny, avšak mohou se na nich podílet prostřednictvím vyjednávání s úrovní centrální. OECD rozděluje země do pěti kategorií, které jsou odlišné právní daňovou silou. Metodika výpočtu spočívá ve vyjádření daňových příjmů decentralizovaných úrovní jako procento HDP v poměru k celkovým daňovým příjmům země.

Tato kapitola byla věnována základním pojmům, které bylo nutné vzhledem k zaměření práce nutně vysvětlit a popsat. Následující část se zabývá přímo analýzou fiskální decentralizace v České republice.

3. ANALÝZA FISKÁLNÍ DECENTRALIZACE V ČESKÉ REPUBLICE

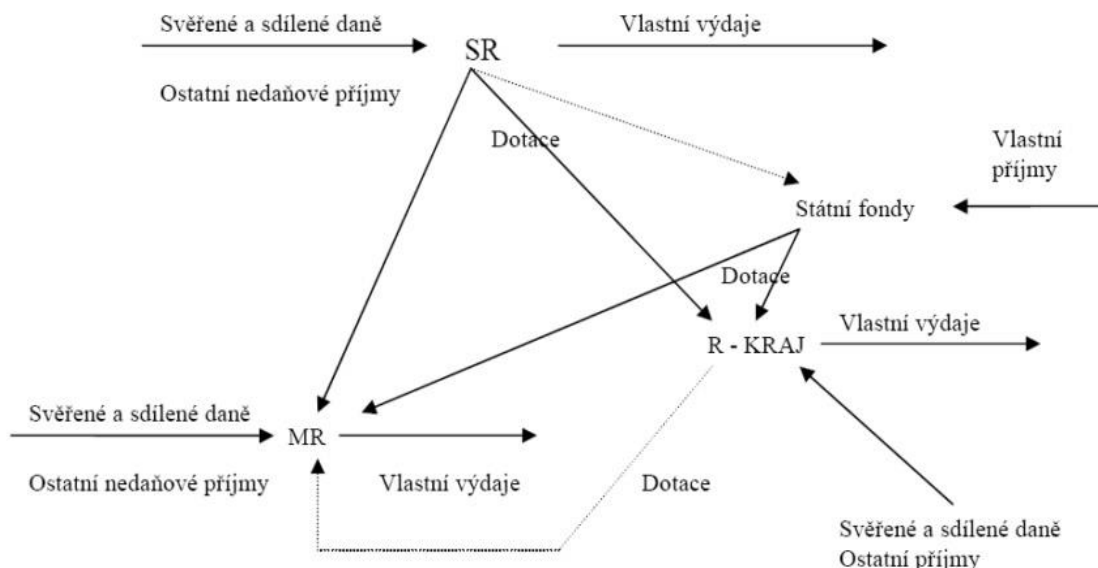
Pro konkrétní analýzu decentralizovaných úrovní v České republice je třeba nejdříve obecně vymezit členění ve veřejné správě. Ve veřejná správa je buď vykonávána státem (státní správa) a jeho orgány, či přenesenou formou samosprávy nebo nestátními institucemi, kterým byly dané kompetence a pravomoci přeneseny (ve veřejná samospráva). Samospráva se dále může členit na územní, která hájí zájmy na daném území, či zájmovou, která zastupuje skupiny lidí se stejnými zájmy. Druhý pohled na rozdělení ve veřejné správě lze popsat podle jednotlivých úrovní, na které je stát rozdělen. Je nutné také dodat, že je možné, aby daná územní jednotka vykonávala jak státní správu, tak i samosprávu.

Pokud se jedná o orgán státní správy, je přímo či nepřímo řízen centrální vládou, a platí pro něj právní předpisy jako pro všechny ostatní orgány státní správy na daném území. Jedná se o vertikální systém rozdělení moci, kde orgány mají omezenou rozhodovací pravomoc a jsou podřízeny vyšší úrovni.

Jedná-li se o orgán samosprávy vykonávající státní správu, jde o přenesenou státní správu. V rámci samosprávy si jednotlivé orgány nejsou podřízené, vykonávají samosprávu na vlastní odpovědnost, mají své vlastní kompetence a řídí se předpisy jim určenými. V České republice je použit dvoustupňový model územní státní správy. Základní stupeň je vykonáván obecními úřady, druhým stupněm jsou úřady krajské. V rámci územní samosprávy je Česká republika také rozdělena na dva základní stupně – na obce, a kraje. V současné době je v ČR 14 krajů, a 6 253 obcí.

Obec je základní jednotkou, která není hierarchicky podřízena kraji. Každý stupeň územní samosprávy má své vlastní kompetence, které jsou vymezeny v Ústavě státu a v dalších zákonech: zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních) a zákon č. 129/2000 Sb. o krajích (krajských zřízeních).

V kapitole první byly definovány jednotlivé druhy fiskálního federalismu. Pro přiblížení, v České republice se používá kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky, který je graficky znázorněn následovně :

Obrázek 2: Model kombinovaného fiskálního federalismu vyvíjeného v ČR

Zdroj: [8]

Model představuje soustavu vztahů mezi státním rozpočtem (SR), rozpočtem krajským a rozpočtem místním (MR). Na nižší decentralizované úrovni je přenesena část kompetencí daných z centra, avšak tyto úrovně nejsou v tčínou plně finančně soběstačné. K tomu, aby se snížily rozdíly mezi jednotlivými úrovněmi na horizontální pozici a k tomu, aby byly tyto úrovně schopné pokrýt své výdaje, slouží právě centrem poskytované dotace. Nejdříve je nutné nastínit, jaké jsou vztahy mezi těmito subjekty, dále pak analyzovat jejich příjmy a výdaje.

3.1. Příjmy územních samospráv České republiky

Příjmy, které tvoří rozpočty decentralizovaných úrovní, tedy krajů a obcí, vymezuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Dalším právním předpisem, který rozděluje příjmy hned z několika hledisek je Vyhláška ministerstva financí č. 323/2002 Sb. o rozpočtové skladbě. Tato rozpočtová skladba rozděluje příjmy ve kterých ve stejných subjektech, které jsou založeny obcí, krajem a státem a zajišťuje přehlednost celého systému. V rámci rozpočtového určení daní se příjmy dělí podle hlediska kapitolního (týká se povinně pouze státního rozpočtu), konsolidačního (kde jsou prostřednictvím šáznamových jednotek odstraněny duplicity), a nejprve podle hlediska odvětvového a druhového.

Nejvíce využívaným členěním (které bude použito i v této práci nadále) je druhové hledisko, které představuje členění příjmů a výdajů na sedm tříd, z nichž první a třetí třída představuje příjmy. Jsou to:

- daňové příjmy,

- daňové příjmy,
- kapitálové příjmy,
- přijaté transfery.

Odvětvové hledisko představuje příjmy z daných odvětví, avšak pouze v rámci příjmů daňových a kapitálových, kterými jsou:

- zemědělství, lesní hospodářství a rybářství,
- průmyslová a ostatní odvětví hospodářství,
- služby pro obyvatelstvo,
- sociální věci a politika zaměstnanosti,
- bezpečnost státu a právní ochrana,
- všeobecná veřejná správa a služby.

Jednotlivé druhy příjmů obcí a krajů, které jsou si velmi podobné (afl na pár odlišností, které budou v kapitolách vymezeny), jsou v následujících kapitolách podrobněji analyzovány.

3.1.1. Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou nejvýše složkou příjmů obecních rozpočtů. Jedná se o nenávratné finanční toky, jejichž daňové určení vymezuje zvláštní zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní (dále jen RUD). Jedná-li se o daně svobodné neboli výlučné, celý daňový výnos plyne do příslušného rozpočtu. V rámci rozpočtů obcí a krajů se jedná o daň z příjmů právnických osob, kterou daná obec či kraj zaplatila a její výnos jim zůstává. Tuto daň však nemohou obce ani kraje významně ovlivnit, což nelze říci o dani z nemovitostí, která je svobodnou obecní daní. Celý její výnos připadá obci, na její katastrálním území se daná nemovitost nachází. Obce mohou pomocí obecně závazné vyhláškou stanovit místní koeficient (2, 3, 4, 5), podle něhož se pak odvíjí daňová povinnost. Většina obcí v současnosti používá koeficient 2. Spolu s tím souvisí i stanovování daňových korekčních koeficientů, obce mohou zvýšit sazbu (která je určena velikostí obce) o 1 stupeň, nebo její o 3 stupně snížit. [10] Dalšími daňovými příjmy jsou místní poplatky, u kterých mají obce nejvýše pravomoc. O existenci a výši těchto poplatků rozhoduje volené zastupitelstvo, obce tyto poplatky mohou, ale nemusí zavést. V ČR je to devět poplatků, které jsou uvedeny v zákoně č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích, a jsou to:

- poplatek ze psů,

- poplatek za lázeňský i rekreační pobyt,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek za užívaní ve veřejném prostranství,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možnostmi jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace,
- poplatek za povolení k vjezdu motorových vozidel do určitých oblastí i částí,
- poplatek za služby spojené s komunálním odpadem.

Mezi daňové příjmy se dále podle zákona č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní a dle poplatky správní, a koliv charakter daní nemají. Jedná se o příjmy, které obce i kraje získávají ze správní činnosti a jejich výše je upravena zákonem č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích. Pokud jde o daně sdílené, jsou zákonem č. 243/2000 Sb. o RUD stanoveny procentuální podíly připadající obcím a krajům, na celostátně vybraném hrubém výnosu jednotlivých daní, což zobrazuje následující tabulka:

Tabulka 1: Podíly obcí a krajů na hrubých výnosech jednotlivých daní v %, k roku 2016

DRUH DAN	OBEC	KRAJ
Daň z prodávané hodnoty	20,83 %	8,92 %
Daň z příjmů FO (vybírána srážkou)	23,58 %	8,92 %
Daň z příjmů FO (ze závislé činnosti)	23,58 % + 1,5 % ¹⁾	8,92 %
Daň z příjmů FO z podnikání	30 % dle bydliště podnikatele + 23,58 % z 60 % celostátního výnosu	8,92 % z 60 % celostátního výnosu
Daň z příjmů PO	23,58 %	8,92 %
Daň z příjmů PO zaplacená obcí/krajem	100 %	100 %
Daň z nemovitostí	100 %	-

1) rozdíl podle počtu zaměstnanců, kteří jsou na územní obce zaměstnaní k počtu zaměstnanců v celé ČR

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona o rozpočtovém určení daní

V ČR se vyvíjí pravidlování daní obcím prostřednictvím nederivačního způsobu, takže se uvedené procento hrubých výnosů rozdělí podle souboru kritérií, a nerespektuje se pořadí daní. V zákoně o RUD je detailně popsán postup výpočtu sdílených daní, stručně je však soubor kritérií pro pravidlení výnosů obcím tvořen:

- katastrální výměrou obce,
- průměrným počtem obyvatel obce,
- průměrnou výměrou a délkou, které navrhují základní a mateřskou školu zřízenou obcí,
- průměrným počtem obyvatel dle koeficient násobku postupných přechodových výnosů pro obec.

Pro kraje nejsou vymezena kritéria, podle kterých se rozdělují celková částka jim připadajících příjmů. Ve stejném zákoně však jsou pevně určeny jednotlivá procenta pro každý kraj, představující podíly na celkových příjmech.

3.1.2. Nedaňové příjmy

U nedaňových příjmů je pro obce i kraje zřejmý vysoký stupeň autonomie, protože tyto příjmy mohou zcela ovlivnit.

Do nedaňových příjmů patří zejména příjmy z nakládání s vlastním majetkem. Jsou to především příjmy z prodeje drobného krátkodobého majetku, pokud jde o pronájem, ten představuje pravidelné finanční toky a nejastěji jsou tyto příjmy představovány pronájmy obecních bytů. Patří sem i příjmy z vlastního podnikání, kterými jsou zisky krajských i obecních podniků, i výnosy z podílů na zisku. Obec i kraj také může své volné finanční prostředky investovat, pak tedy další nedaňové příjmy představují výnosy z obchodování. Dále sem patří i příjmy ze zákonných, sankční platby od ostatních subjektů, obcí, krajů i státu, nebo i přijaté úroky za vypůjčené finanční prostředky.

Mezi další nedaňové příjmy lze zařadit i méně obvyklé dary i příjmy ze sbírek a dalších příspěvků.

3.1.3. Kapitálové příjmy

Kapitálovými příjmy obecních i krajských rozpočtů se rozumí v podstatě jednorázové příjmy, které se v čase neopakují. Jsou používány k financování dlouhodobých akcí, jako mohou být investice přínášající prospěch do budoucna. Tyto příjmy obce i kraje získávají prostřednictvím prodeje dlouhodobého majetku, cenných papírů i ruznými způsoby. [7]

3.1.4. Přijaté transfery (dotace)

Přijatými transfery jsou myšleny dotace, které jsou významným příjmem obcí a zejména krajů tvoří největší polovku krajských rozpočtů. Poskytovány jsou na principu solidarity, jako nenávratná finanční výpomoc, která je výsledkem přenesení odpovědnosti obcím a krajům za poskytování statků.

V současnosti plynou dotace, které obce a kraje získávají, z následujících:

- dotace poskytované na základě zákona o státním rozpočtu o tyto dotace obce obdrží i v případě schodkového státního rozpočtu, představují jistý a předvídatelný příjem na přenesenou státní správu,
- dotace z kapitoly všeobecná pokladniční správa státního rozpočtu, spravující Ministerstvem financí jsou používány pro financování příjmů a výdajů, z této kapitoly jsou poskytovány i mimořádné dotace (investičního i neinvestičního charakteru), které obce i kraje získávají i v průběhu roku, návratné finanční výpomoci mohou z této kapitoly být poskytovány také,
- dotace z dalších rezortních kapitol státního rozpočtu o tedy z rozpočtu Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zemědělství nebo Ministerstva životního prostředí a podobně,
- dotace ze státních fondů o dotace plynoucí například ze Státního fondu životního prostředí, Státního fondu dopravní infrastruktury, Státního fondu rozvoje bydlení a podobně [13], které jsou v zásadě přísně úlované a musí být použity na stanovený účel, v této věci jsou také podmíněny úřadovou spoluprací,
- dotace z Evropské unie o stále více využívané dotace plynoucí ze strukturálních fondů prostřednictvím vyhlášených operačních programů, které jsou v této věci vypláceny až po ukončení dotovaného projektu, bývají velmi přísně úlované i podmíněny úřadovou spoluprací o to jsou na rozpočtové období 2014-2020 například: Operační program výzkum, vývoj a vzdělání, Program rozvoje venkova, Operační program životní prostředí a podobně. [7],[8]

Je tedy zřejmé, že dotace hrají velkou roli ve fungování decentralizovaných vlád. V České republice jsou nejčastěji využívány dotace úlované (je konkrétně stanoveno, na co dotace musí být použita), spojené se spoluprací. Je však možné se setkat i s úřadovými negativy, jedním z nich je právě časté využívání úlovaných dotací, které neposkytují decentralizovaným úrovním nezávislost a vlastní rozhodování o použití. U dotací se spoluprací, kdy územní samospráva

nemusí vlastnit dostatečné pořádkované finanční zdroje, se zhoruje její přístup k této dotaci. Tím se nerovnost spíše prohlubuje. Pokud jde o dotace bez spoluúčasti, dochází zde často k neefektivnosti ze strany erpajících subjektů. Jedním z dalších negativ může být i například jejich nákladná správa. [2],[7] V České republice tedy doposud převládá poskytování dotací úlovných, a to převážně v souvislosti s kapitálovými potřebami. I nadále však v systému stále chybí integrovaná soustava kritérií pro získání dotací, což je jeden z hlavních problémů ČR.

3.1.5. Návrátné půjčky úvěry a půjčky

Pro doplnění obecních a krajských půjček je nutné uvést ještě návratné půjčky. Pokud půjčky nedosahují výše, která je potřebná k pokrytí veškerých výdajů, má územní samosprávný celek možnost využít návratné finanční zdroje. Tyto jsou zejména:

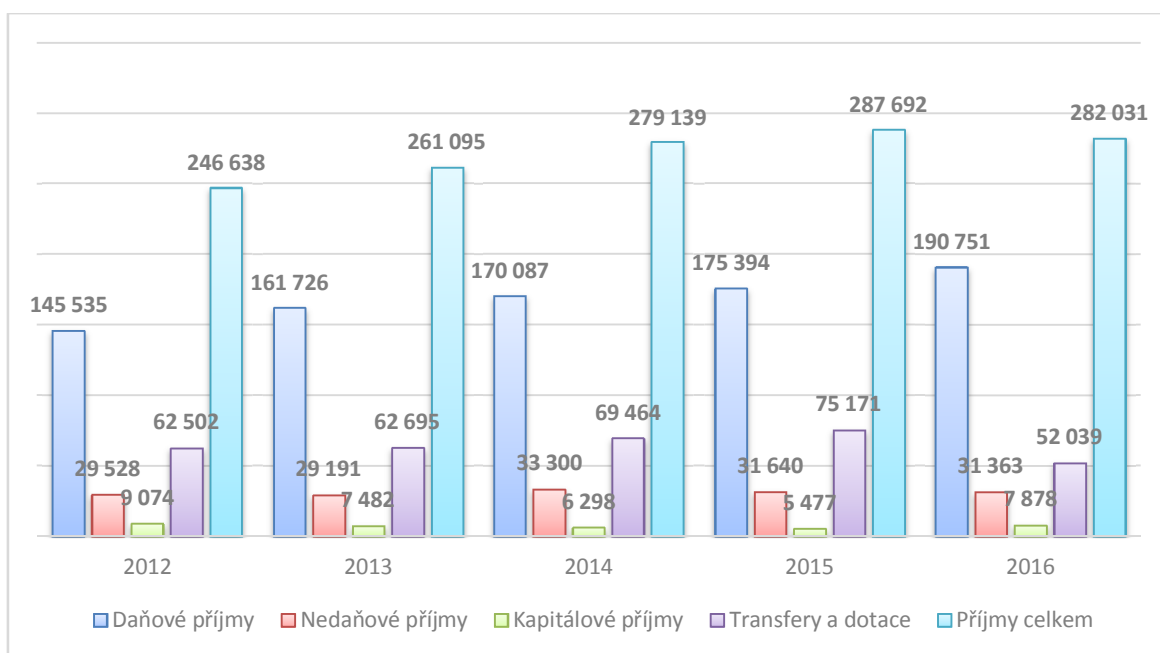
- úvěry od bank a jiných finančních institucí o tuto možnost využívají územní samosprávy nejčastěji,
- emise komunálních obligací,
- půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů v ČR je to návratná finanční výpomoc, zejména od subjektů z rozpočtové soustavy a rozhoduje o nich vyšší vládní úroveň, v tinvou jsou bezúročné, avšak nesplácení úvěru znamená zablokování finančních prostředků samosprávy.

Jednou z dalších možností návratné výpomoci je také možnost finančního leasingu, která nemusí být úplně vždy finančně výhodná.

Přístup k úvěrům územní samosprávy nemá nijak komplikovaný, nejsou považovány za rizikové klienty. Nejčastěji využívanými úvěry jsou krátkodobé, které využívají z důvodu překlenutí časového nesouladu mezi půjčkou a výdaji ve svých rozpočtech. Střednědobé a dlouhodobé úvěry jsou využívány zejména pro investiční účely. Zadluženost územních samospráv zatím není státem regulována. [6]

3.1.6. Analýza půjček územních samospráv České republiky

Tato kapitola je věnována pohledu na souhrnné půjčky krajských a obecních rozpočtů konkrétně za posledních pět let. Data byla získána z údajů Ministerstva financí, přičemž ze závěrečných údajů se dělení půjček podle rozpočtové skladby. Následující graf zobrazuje vývoj půjček obcí podle jednotlivých skupin spolu s celkovými půjčkami od roku 2012 do roku 2016.

Obrázek 3: Vývoj příjmů obcí mezi roky 2012-2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

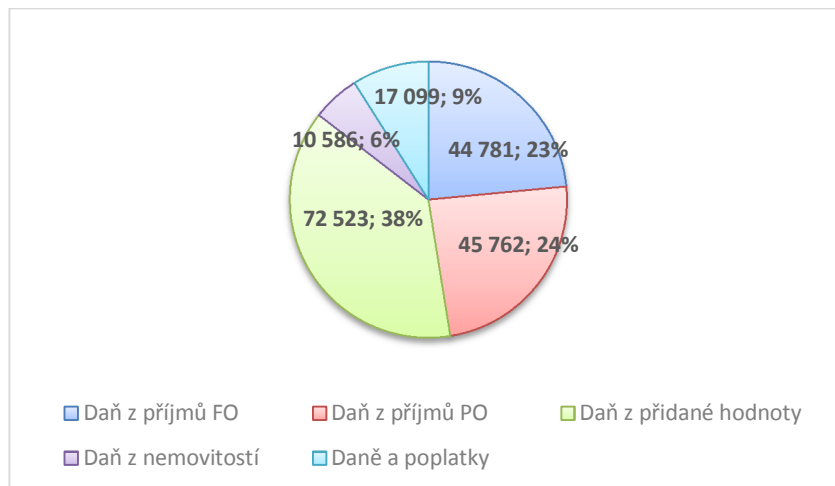
Celkové příjmy mají od roku 2012 až do roku 2015 rostoucí trend. V roce 2016 však nastal značný úbytek, což bylo způsobeno zejména výraznými sníženími přijatými dotacemi, kvůli přechodu na nové programové období pro rozšíření dotací z EU. Nedaňové příjmy nejsou příliš objemnými příjmy obcí, jednoduše nejvýznamnější skupinou v rámci nich jsou splátky úvrát a poplatků, jež obce poskytly různým subjektům a ufi podnikatelským, i nepodnikatelským (domácnosti, občanské prospěšné společnosti a podobně). Tyto příjmy jsou nahodilé, jejich návratnost je sice určena, ale není zaručena. Jako předvídatelný příjem lze označit například příjem z pronájmu, v této skupině se jedná o pravidelný příjem, jeho částka je předem známa.

Kapitálové příjmy tvoří výraznou polovinu příjmů, ale vyjadřují vlastní příjmy obcí, které získaly prostřednictvím hospodaření se svým majetkem. Nejvýznamnější polovinu těchto příjmů tvoří příjmy z prodeje pozemků, ostatních nemovitostí a jiných dlouhodobých aktiv.

Další skupinou příjmů jsou přijaté transfery a dotace, které jsou především velmi důležitým nástrojem ústřední vlády k zajištění určitého standardu veřejných statků a také k vyrovnávání regionálních rozdílů. Ze státního rozpočtu plyne jednoduše nejvýznamnější podíl transferů, které obce získávají, na výkon státní správy. Velký objem dotací obcím plyne také z jednotlivých kapitolů konkrétně z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které jsou používány například na zvýšení platů pracovníků ve školství nebo i na dotace pro soukromé školy. Dalším velkým objemem dotací získaly obce například z Ministerstva práce a sociálních věcí, jež směřovaly zejména na sociálně-právní ochranu dětí, na výkon péči o stounské péči nebo na aktivní politiku zaměstnanosti. Dotacemi přijatými od ostatních úrovní územní samosprávy

jsou dotace od kraj, obcí a regionálních rad, dotace z Evropské unie jsou zahrnuty v transferech ze zahraničí, spolu s mezinárodními transfery.

Daňové příjmy jsou viditelně jedině, které vykazují růst v úseku. Jelikož se jedná o nejvýraznější polovinu, následující obrázek demonstruje složení veškerých těchto daní a jejich podíly v rámci celkových daňových příjmů za rok 2016:

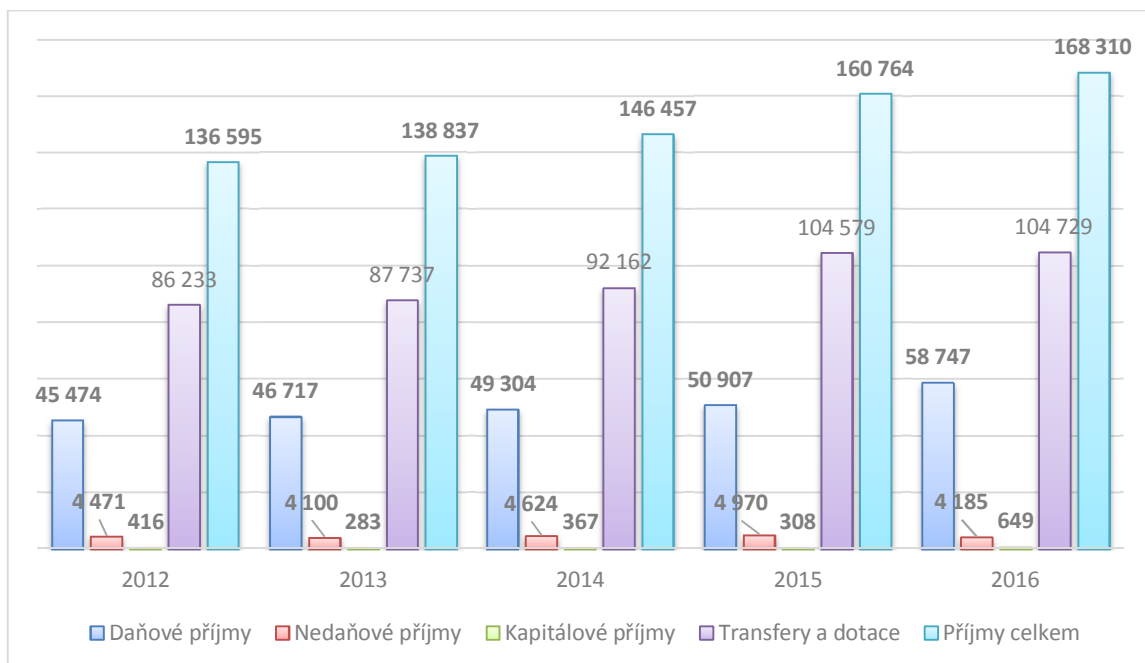

Obrázek 4: Složení daňových příjmů obcí za rok 2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

Jak již bylo řečeno, daňové příjmy mají rostoucí trend. Způsobeno je to zejména příznivým ekonomickým růstem i efektivnější výborem daní. Jakožto nejobjemnější polovinu příjmů obcí tvoří zhruba 60 % z celkových příjmů. Procentuální podíly obcím připadajícím ze sdílených daní (charakterizováno v předchozích kapitolách) se v tomto roce významně legislativně nezměnily, změna byla pouze u daní z příjmů FO z povodních 22,87 % na souasných 23,58 %.

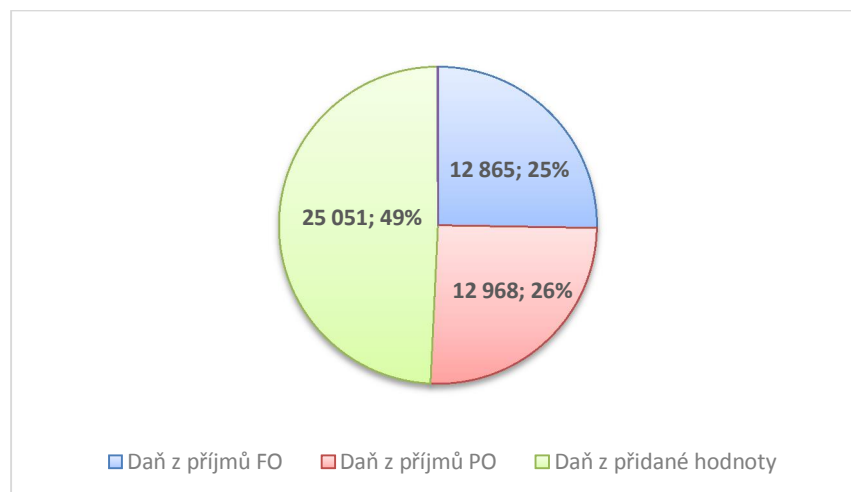
Následuje analýza příjmů kraj, stejně jako u obcí ve vývoji za posledních pět let (2012-2016), kterou zobrazuje graf:

Obrázek 5: Vývoj p íjm kraj mezi roky 2012-2016, v mil. K

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

Celkové p íjmy kraj vykazují patrný rostoucí trend. K velkému nár stu p íjm došlo zejména v roce 2016, konkrétn u skupiny da ových p íjm , který byl zp soben zm nou zákona o rozpo tovém ur ení daní ó ve prosp ch kraj . Od tohoto roku se zvý-il podíl na celostátn vybrané dani z p idané hodnoty pro kraje ze 7,86 % na 8,92 %. Sou asn byl zvý-en i procentuální podíl na výnosu dan z p íjm FO ze závislé innosti z p vodních 8,65 % na 8,92 %. Rostoucí trend lze také spat it u dotací a transfer , které p edstavují nejd leffit j-í ást krajských rozpo t ó více neff 60 % celkových p íjm . Nejvýznamn j-ím zdrojem pro poskytování dotací jsou jednotlivé kapitoly státního rozpo tu a státní fondy. Nejv t-í objem p íjm plyne konkrétn ji z kapitoly Ministerstva kolství, mládeffe a t lovýchovy, které jsou dále poskytovány formou neinvesti ních dotací obcím ó k pokrytí kolních náklad , jako jsou kolní pot eby a zejména platy ve kolství. Da ové p íjmy nejsou sice nejv t-í polovkou krajských rozpo t , jsou v-ak pro srovnání s obecními a pro p edstavu jednotlivých podíl analyzovány také:

Obrázek 6: Složení daňových příjmů kraj za rok 2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

Největší polovku daňových příjmů, stejně jako u obcí, tvoří jednoduše spotřební daň (DPH), která je charakteristická svým nejvyšším celostátním výnosem. Daně a poplatky jsou v případě krajů zastoupeny zejména správními poplatky, a přispívají k celkové výši daňových příjmů nepatrnými částkami oproti ostatním, proto v grafu nejsou zaznamenány.

3.2. Výdaje územních samospráv v České republice

Výdaje decentralizovaných úrovní se postupem času více a více zvyšují, což je zejména důsledkem zvyšování jejich kompetencí a odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků na jejich území (v posledních letech jsou to zejména přesuny agend z centra na nižší úroveň – v roce 2015 například přesun financování sociálních služeb z centra na kraje). Výdaje jsou ovlivněny zejména jejich příjmy a také mírou odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků. Podle rozpočtové skladby lze stejně jako příjmy, výdaje členit podle odvětvového a druhového hlediska. Odvětvové hledisko dělí výdaje do odvětví stejně, jako je to u příjmů, druhové hledisko je dle:

- výdaje běžné,
- výdaje kapitálové.

Tyto dva druhy příjmů obcí a krajů jsou v následujících kapitolách podrobněji vysvětleny.

3.2.1. Běžné výdaje

Běžnými výdaji jsou ty, které jsou spojeny s běžným chodem a fungováním obcí a krajů – tedy například mzdy a platy, nájemné a energie, sociální transfery a dotace podnikatelským

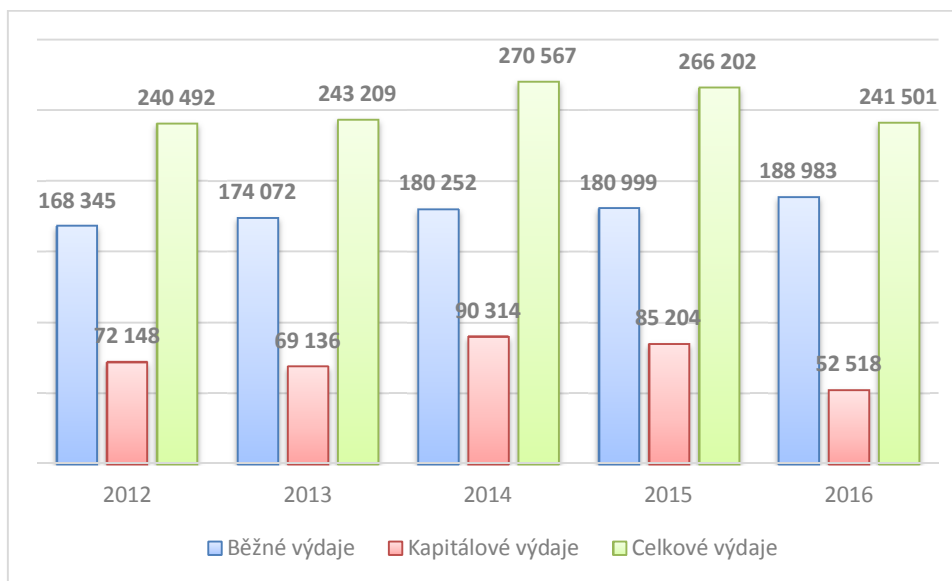
subjekt m, týkají se zejména bezpečnosti obyvatel a veřejného pořádku, dopravní obslužnosti, školství, kultury, veřejné správy a sociálních věcí. Tyto běžné výdaje jsou v průměru výdaj obcí (zhruba 70%), u krajů jsou to výdaje téměř veškeré (přibližně 90%).

3.2.2. Kapitálové výdaje

Na druhé straně, kapitálové výdaje, které tvoří mnohem menší část obecních a ještě menší část krajských výdajů, jsou neméně důležitou složkou. Jsou to výdaje, které představují v průměru polovinu investičního charakteru, jako jsou například investice do cenných papírů a nákup dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku. Velkou část tvoří i investiční dotace podnikatelským subjektům a příspěvkovým organizacím.

3.2.3. Analýza výdajů územních samospráv v České republice

Jak již bylo řečeno, výdaje běžné tvoří převážnou většinu jak obecních tak krajských výdajů. Poměr běžných a kapitálových výdajů obcí lze spatřit z následujícího grafu za období mezi roky 2012 až 2016:

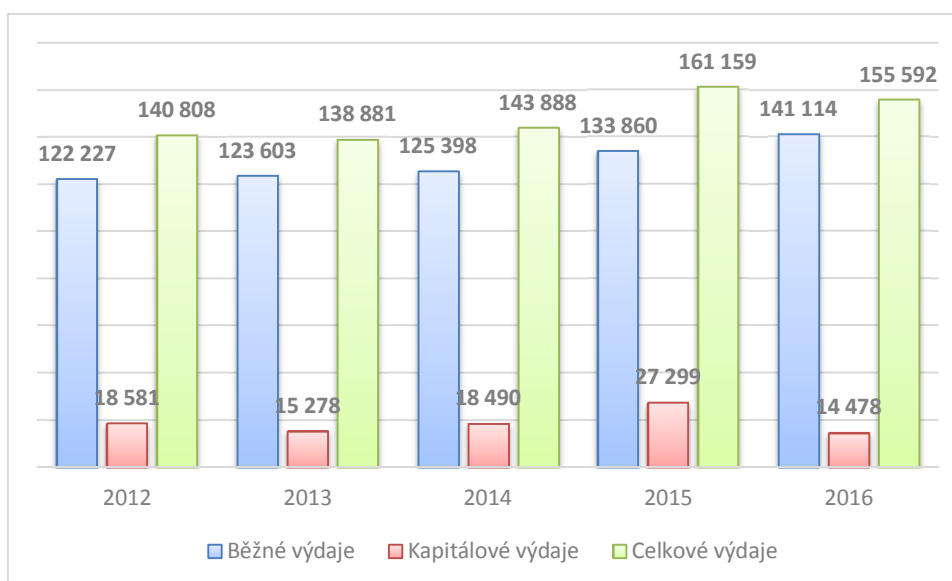
Obrázek 7: Složení výdajů obcí mezi roky 2012-2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

Zatímco běžné výdaje mají v zásadě rostoucí trend, kapitálové výdaje se rok od roku liší významnými částkami. Viditelný pokles kapitálových výdajů lze spatřit v posledním zkoumaném roce, což je způsobeno zejména přechodem na nové rozpočtové období Evropské unie, kdy obce přijaly méně dotací, a což se projevilo na investičních výdajích. V rámci běžných výdajů představují nejvýše polovinu potřebné k běžnému chodu obcí, například nákup materiálu, vody, paliv, energie, služeb a podobné. Další polovinu běžných výdajů jsou neinvestiční

transfery p ísp vkovým, neziskovým, podnikatelským a dal-ím subjekt m, zejména pak také platy a dal-í platby za práci. Za poslední zkoumaný rok b fné výdaje viditeln vzrostly, z d vodu r stu plat zam stnanc , dále pak i odm n pro leny zastupitelstva a i r stem vý-e zmín ných poskytovaných transfer . U kapitálových výdaj p edstavují nejv t-í polofku investiční výdaje, které jsou nej ast ji pouflity v odv tví dopravy, vodního hospodá ství, bydlení, komunálních slufleb a územního rozvoje. Mezi dal-í významné polofky kapitálových výdaj pat í stejn tak jako u b fných výdaj investiční transfery poskytnuté p ísp vkovým, podnikatelským i neziskovým subjekt m, nebo i nap íklad nákup akcií a majetkových fond .

Nyní je t eba p ejit k analýze výdaj kraj . Následující graf zobrazuje nástin vývoje b fných, kapitálových i celkových výdaj v rozmezí rok 2012 aíl 2016:

Obrázek 8: Slofení výdaj kraj mezi roky 2012 a 2016, v mil. K

Zdroj: vlastní zpracování dle [19]

B fné výdaje kraj , stejn tak jako u obcí, mají rostoucí trend. Nejv t-í podíl na kapitálových výdajích mají kraji poskytované transfery, av-ak historicky byly za posledních 10 let nejniž-í a p ísp l k tomu i stejný d vod jako u obcí ó p echod na nové programové období EU. Co se tý e b fných výdaj , jejich nejvýznamn j-í polofky jsou podobné jako u obcí ó nejv t-í podíl p ípadá neinvestičním transfer m p ísp vkovým organizacím, které tvo í více neíl 70 % b fných p íjm . Jedná se p edev-ím o organizace p sobící v odv tví -kolství (to jsou zejména transfery obcím ur ené na p ímé náklady na vzd lávání), sociální pé e nebo i kultury a zdravotnictví. Dal-í objemnou polofkou jsou výdaje na dopravní obsluřnost, men-ími polofkami jsou dále neinvestiční transfery neziskovým i podnikatelským subjekt m, nákup materiálu, vody, paliv, energie, slufleb a podobných, a také platy a dal-í platby za práci.

Kapitálové výdaje jsou pak zastoupeny investicemi transfery příspěvkovým a podobným organizacím a investicemi nákupy. Z hlediska odvětvového kraje nejvíce vydají prostředky na dopravní obsluhu, vzdělávání, sociální služby i zdravotnictví.

Obecný nástin příjmů a výdajů obcí i kraj jakožto ve stejných financích byl v předchozích kapitolách analyzován. V rámci fiskální decentralizace se v následující kapitole autor bude novat výpočet ukazatelů uvedených v kapitole 1.4.

4. MĚNĚNÍ FISKÁLNÍ DECENTRALIZACE V ČESKÉ REPUBLICĚ

K výpočtům fiskální decentralizace v České republice budou využity ukazatele prezentované v kapitole 1.4. Analýza je provedena na základě nejnovějších dostupných dat o posledním zkoumaném roce je rok 2016, na kterém bude proveden i konkrétní výpočet, následně doplněný o graf vývoje daného ukazatele za posledních pět let od roku 2012 do roku 2016. Veškerá uvedená data jsou vyjádřena v milionech Kč. V ukazatelích se vyskytují příjmy, i výdaje veřejné vlády a v práci jsou tímto myšleny příjmy a výdaje na úrovni obecních a krajských rozpočtů společně s rozpočtem státním.

4.1. Měnění příjmové decentralizace

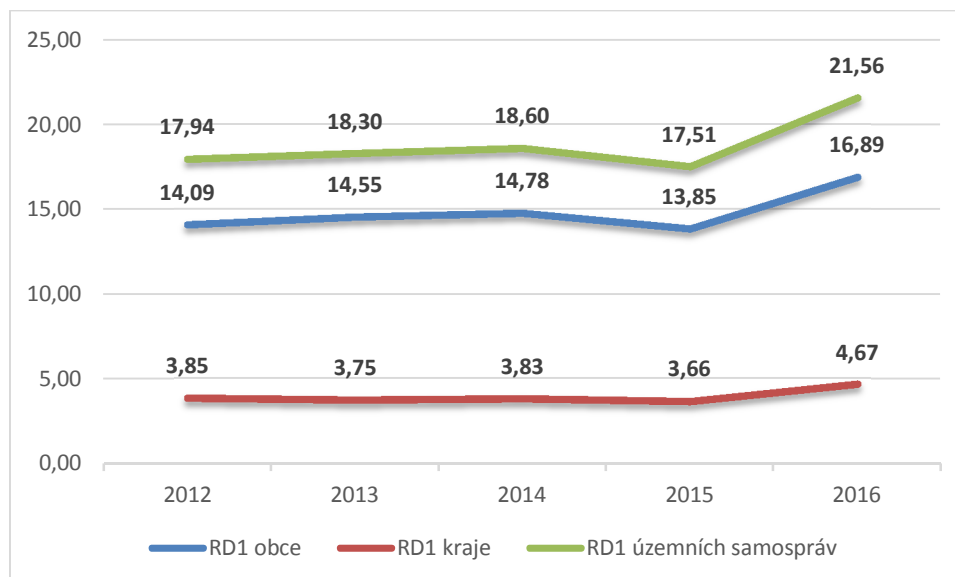
K měnění této decentralizace se používá ukazatel příjmové decentralizace RD_1 . Tento ukazatel přináší pohled na zdroje financování veřejných statků, počítá s příjmy vlastními od dotací. Ukazatel příjmové decentralizace obcí lze vypočítat podle vzorce uvedeného v kapitole 1.4 jako podíl příjmů bez dotací k poměru celkovým veřejným příjmům země, bez dotací poskytnutých mezi jednotlivými úrovněmi (tedy od obcí, krajů a státu navzájem). Je nutné podotknout, že nižší vládní úrovně (tedy kraje a obce) neposkytují centrální vládní dotace, nebo to jsou částky velmi zanedbatelné, které nemají vliv na konečný výsledek ukazatele. Výpočet sledovaného ukazatele za rok 2016 je následující:

$$RD_{1obce} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 22\ 222,2}{2\ 222\ 222,2\ 2\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 16,89\ %$$

$$RD_{1kraje} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 222\ 222}{2\ 222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 4,67\ %$$

$$RD_{1územních\ samospráv} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 222\ 222,2}{2\ 222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 21,56\ %$$

Je zřejmé, že příjmy krajů jsou oproti obcím na velmi nízké úrovni. Ve financování krajů hrají velkou roli zejména dotace, které však v ukazateli nejsou zahrnuty a tak odhalují skutečnou autonomii krajů. Vývoj příjmové decentralizace demonstruje následující graf:

Obrázek 9: Vývoj p íjmové decentralizace RD₁ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

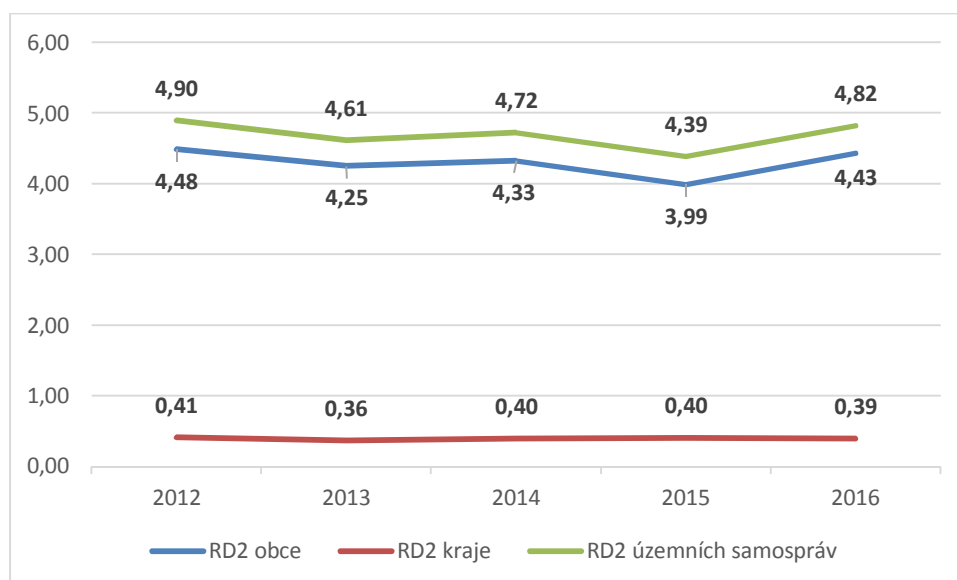
Existuje i dal-í ukazatel da ové decentralizace - RD₂, který vyjad uje míru p íjm , které m fle obec i kraj ovlivnit ó to jsou autonomní p íjmy. U obcí jsou to v R z da ových p íjm místní poplatky a da z nemovitostí, kraje fládné sv ené da ové p íjmy nemají. Dále jsou do ukazatele zahrnuty p íjmy kapitálové a neda ové. Tyto p íjmy jsou porovnávány s da ovými, neda ovými a kapitálovými p íjmy ve ejné vlády (tedy obecními, krajskými a státními).

$$RD_{2obce} = \frac{2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}}{2022 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}} \cdot 100 = 4,43 \%$$

$$RD_{2kraje} = \frac{2022 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}}{2022 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}} \cdot 100 = 0,39 \%$$

$$RD_{2územních\ samospráv} = \frac{2022,22 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}}{2022 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč} \cdot 2022,2 \text{ Kč}} \cdot 100 = 4,82 \%$$

Z ukazatele RD₂ je z ejmé, fle autonomní p íjmy obcí jsou p i srovnání s ukazatelem RD₁, na velmi nízké úrovni ó a to kv li sdíleným daním, které jsou vynechány. Ukazatel RD₂ má mnohem v t-í vypovídací schopnost a vyjad uje, fle pouze kolem 4 % celkových p íjm mohou obce ovlivnit. U kraj je tato samostatnost naprosto zanedbatelná, nedosahuje ani 1 %. Následuje graf vývoje tohoto ukazatele za posledních p t let:

Obrázek 10: Vývoj p íjmové decentralizace RD2 obcí v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

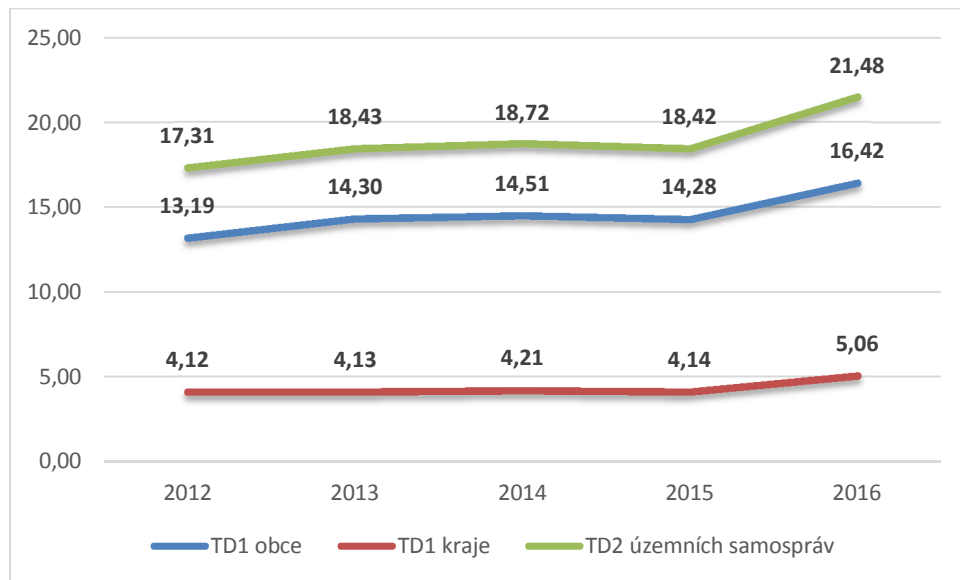
Jelikož jsou hlavní polovkou obecních a nemén významnou krajských rozpo t dan , v rámci analýzy se sleduje i da ová decentralizace. Následuje výpo et ukazatele TD_1 , který pom ůje da ové p íjmy dané úrovn k celkovým da ovým p íjm m ve stát .

$$TD_{1obce} = \frac{222\ 222,2}{2\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 16,42\ %$$

$$TD_{1kraje} = \frac{22\ 222,2}{2\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 5,06\ %$$

$$TD_{1územních\ samospráv} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 22\ 222,2}{2\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 21,48\ %$$

Vypo tené hodnoty ukazatele vypovídají, že více než 16 % celkových da ových p íjm vybraných v zemi plyne do obecních rozpo t , zatímco pouze kolem 5 % do rozpo t krajských. Vývoj ukazatele demonstruje následující graf:

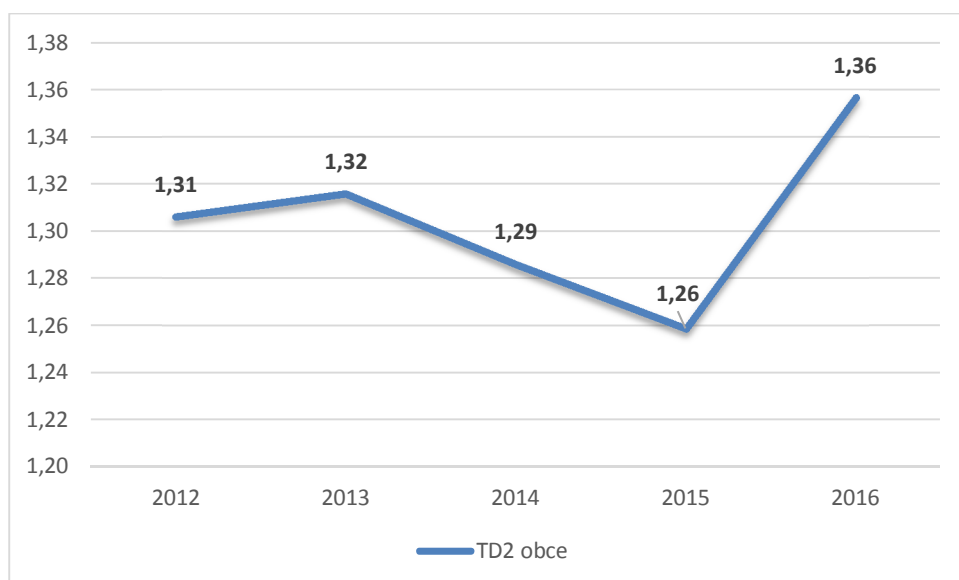
Obrázek 11: Vývoj daňové decentralizace TD₁ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Daňové příjmy obcí jsou viditelně vyšší než krajské, což je zřejmě důsledkem vyšších sazeb u různých podílů na sdílených daních podle zákona č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní. Tento ukazatel tedy není příliš konkrétní, je možné doplnit ukazatel TD₂, který zohledňuje pouze daňové příjmy územních samospráv, které jsou schopny ovlivnit a to jsou pouze obce (místní poplatky a daň z nemovitostí). Je dán podílem autonomních daňových příjmů s celkovými daňovými příjmy ve stejných rozpočtech:

$$TD_2 = \frac{1000,00 \text{ Kč} \cdot 1000,00}{1000 \cdot 1000,00} \cdot 100 = 1,36 \%$$

Velmi nízké hodnoty vyplývající z tohoto ukazatele poukazují na to, že obce nejsou schopny své daňové příjmy skoro ovlivnit, a kraje, kterým není svěřen žádný daňový příjem, jsou v podstatě závislé na celostátním vybraném objemu. Následující graf demonstruje vývoj ukazatele TD₂ pro obce za posledních pět let:

Obrázek 12: Vývoj daňové decentralizace TD₂ obcí v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Je zřejmé, že velmi malá úroveň daňové decentralizace přetrvává již několik let. Velmi nízká autonomie daňových příjmů způsobuje závislost obecních, a hlavně krajských rozpočtů na celostátně vybraném objemu daní. Je však nutné podotknout, že systém vybírání daní je v současné době čím dál více efektivnější, tudíž daňové příjmy územních samospráv rostou. Následuje analýza druhé strany rozpočtů územních samospráv – výdajové decentralizace.

4.2. Měření výdajové decentralizace

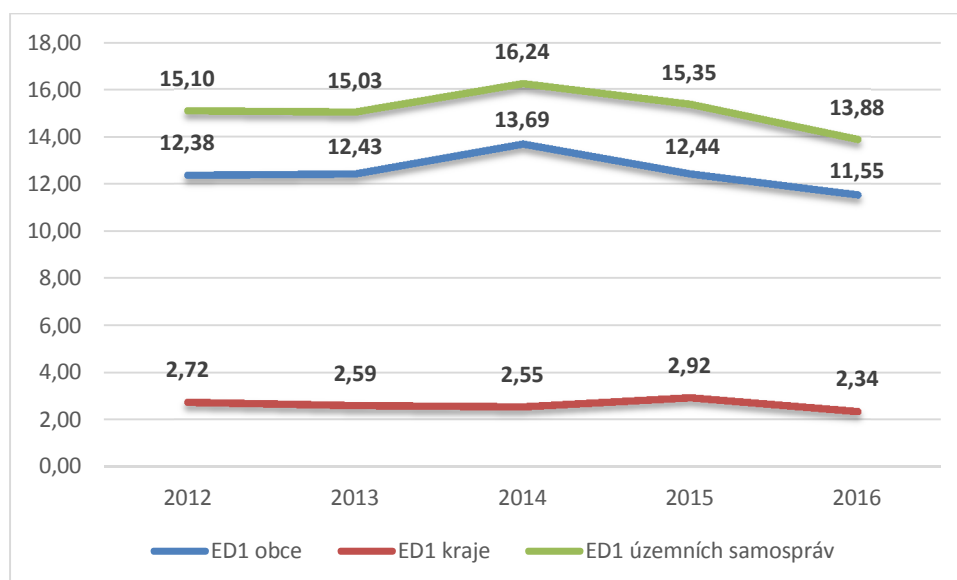
Ukazatel výdajové decentralizace ED₁ je představován podílem celkových výdajů územních samospráv otištěných o veškeré poskytnuté dotace, s celkovými výdaji ve stejných rozpočtích sníženými o dotace, které si jednotlivé úrovně poskytly navzájem. Tyto dotacemi jsou myšleny dotace státu obcím a krajům a dotace, které si obce a kraje poskytly mezi sebou. Na posledním zkoumaném roce je naznačen výpočet:

$$ED_{\text{1obce}} = \frac{222\ 222,22\ 22\ 222,2}{2\ 222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 11,55 \%$$

$$ED_{\text{1kraje}} = \frac{222\ 222,22\ 222\ 222,2}{2\ 222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 2,34 \%$$

$$ED_{\text{1územních samospráv}} = \frac{222\ 222,22\ 222\ 222,2}{2\ 222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 13,88 \%$$

Následující graf demonstruje vývoj zkoumaného ukazatele za posledních pět let:

Obrázek 13: Vývoj výdajové decentralizace ED₁ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

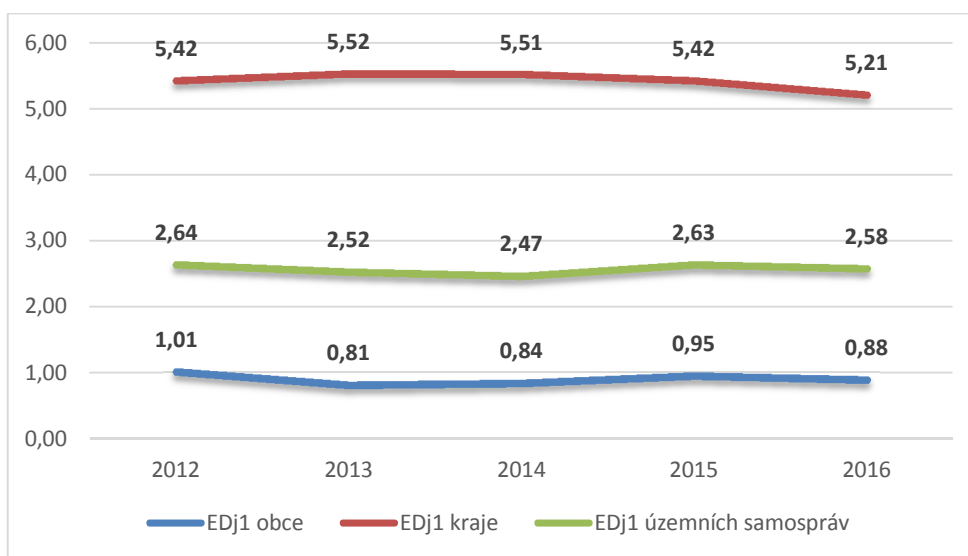
Co se týká výdajů, následuje analýza ukazatele odvětvové decentralizace. Lze jej rozdělit na dva způsoby výpočtu, a to z pohledu výdajů daného odvětví buďto na celkových výdajích dané územní samosprávy, nebo na celkových výdajích ve veřejné vládě. Pro analýzu byl použit pouze způsob porovnávání s celkovými výdaji územní samosprávy, z čehož jasně vyplývá, jaká část výdajů na dané odvětví plyne. Následuje analýza o kolika odvětvích, které jsou autorem považovány za nejvýznamnější, prvním z nich je zdravotnictví:

$$ED^J_{\text{obce}} = \frac{2222,2}{2222222,2} \cdot 100 = 0,99 \%$$

$$ED^J_{\text{kraje}} = \frac{2222,2}{2222222,2} \cdot 100 = 5,38 \%$$

$$ED^J_{\text{územních samospráv}} = \frac{222222,2}{2222222,2} \cdot 100 = 2,71 \%$$

Grafické znázornění vývoje za posledních pět let je znázorněno následujícím obrázkem:

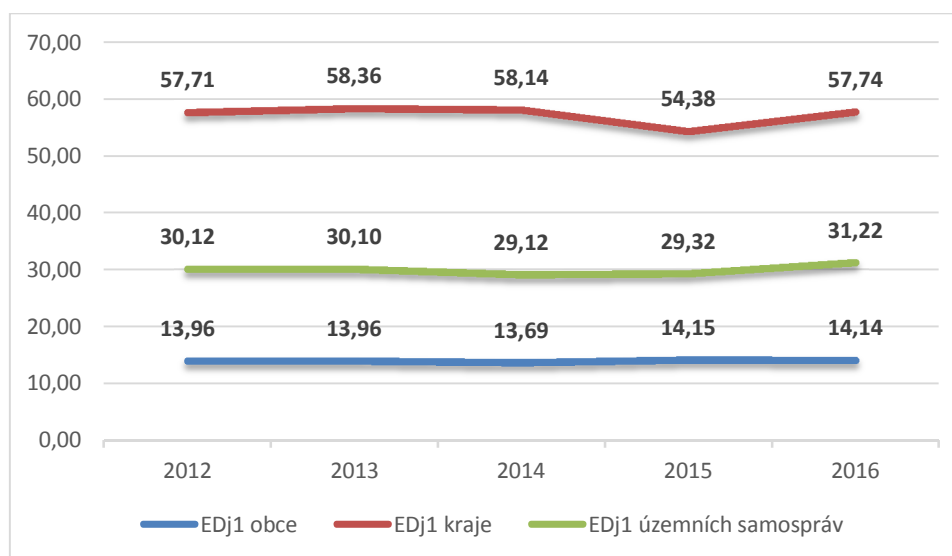

Obrázek 14: Vývoj decentralizace zdravotnictví ED¹ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Oblast zdravotnictví je financována spíše kraji a pokud jde o význam, celkově se územní samosprávy na financování tohoto odvětví podílejí velmi malou částí.

Druhým analyzovaným odvětvím je vzdělávání a kolektivní služby, tedy školství (výpočet je totožný jako u zdravotnictví, tudíž není dále uveden), následuje grafické znázornění vývoje ukazatele:

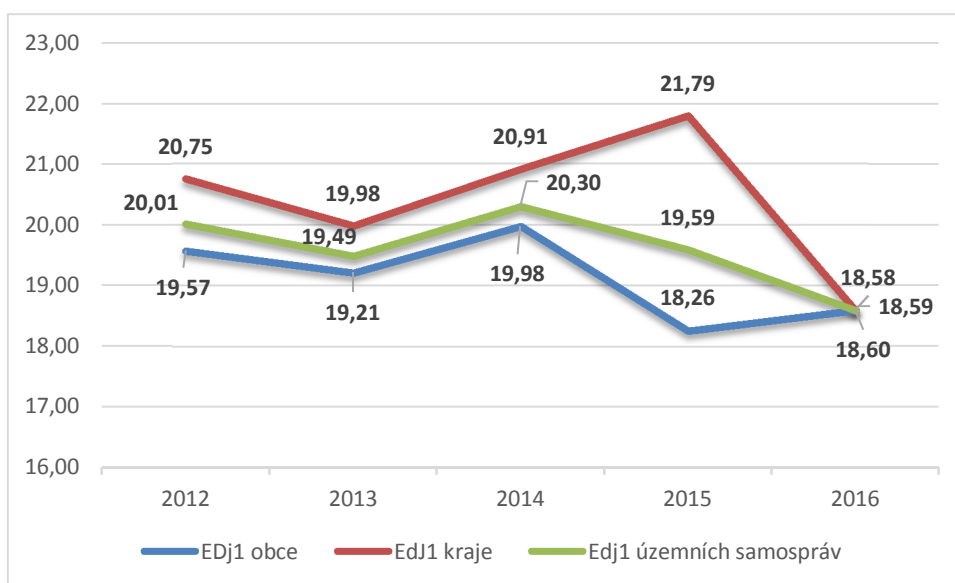

Obrázek 15: Vývoj decentralizace školství ED¹ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Co se týká školství, je evidentní, že z krajských rozpočtů plyne více než polovina financí právě do tohoto odvětví. Kraj v této souvislosti představuje mezi územními samosprávami, přes který získávají školství (střední, základní, mateřské a další, kromě vysokých) finance na běžný chod (platy

u itel , –kolní pot eby a podobné). Posledním analyzovaným odv tvím je doprava. Vývoj ukazatele odv tvové decentralizace následuje:

Obrázek 16: Vývoj decentralizace dopravy ED^J₁ v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Vysoký nár st u kraj lze spat it v roce 2015, kdy byly výdaje na dopravu vy—í díky jim poskytnuté pomoci na opravu silnic II. a III. t ídy, které jsou v jejich vlastnictví. Doprava je zároveň nejvíce financovanou oblastí z rozpo t obcí.

Nyní budou vyjád eny ukazatele finan ní a da ové autonomie, v záv ru i s vertikální fiskální nerovnováhou.

4.3. M ení finan ní a da ové autonomie

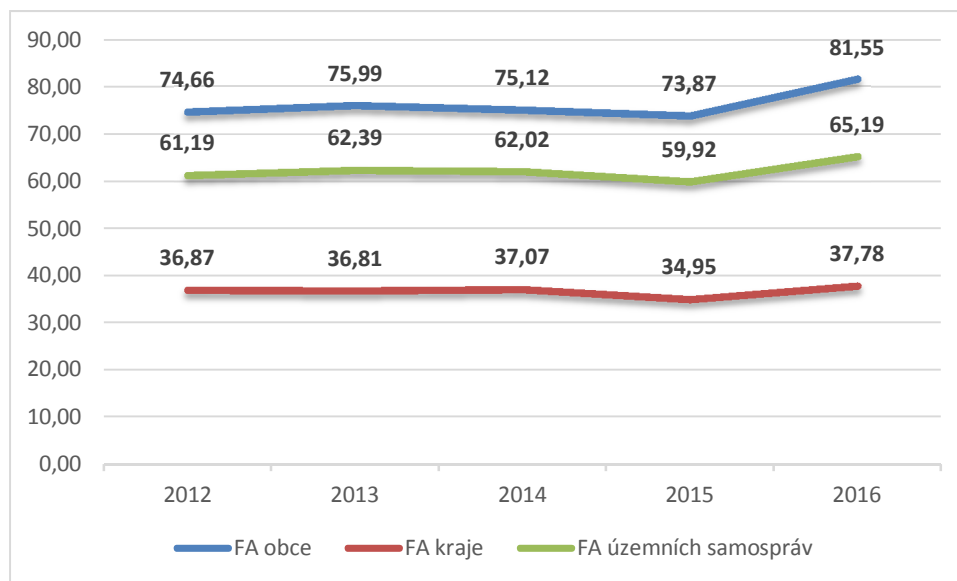
Finan ní autonomií se rozumí dostate né p íjmy k pokrytí ve–kerých výdaj dané územní samosprávy. Tento ukazatel je vyjád en podílem sou tu da ových, neda ových a kapitálových p íjm , na celkových p íjmech dané územní samosprávy. Dotace op t do výpo tu zahrnuty nejsou, územní samosprávy nejsou schopny je ovlivnit, jelikož jsou ur ovány centrální vládou. Následuje vypo tení finan ní autonomie obou stup ů územní samosprávy v R za poslední zkoumaný rok spolu s grafickým znázorn ním vývoje tohoto ukazatele v období posledních p ti let:

$$FA_{\text{obce}} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 22\ 222,2\ 2\ 2\ 222,2}{222\ 222,2} \cdot 100 = 81,55\ %$$

$$FA_{\text{kraje}} = \frac{22\ 222,2\ 2\ 22\ 222\ 2\ 222,2}{222\ 222,2} \cdot 100 = 37,78\ %$$

$$FA_{\text{územních samospráv}} = \frac{222\ 222,2\ 2\ 22\ 222,2}{222\ 222,2} \cdot 100 = 65,19\ %$$

Grafické znázornění vývoje následuje:

Obrázek 17: Vývoj fin. autonomie FA územních samospráv v letech 2012-2016, v %

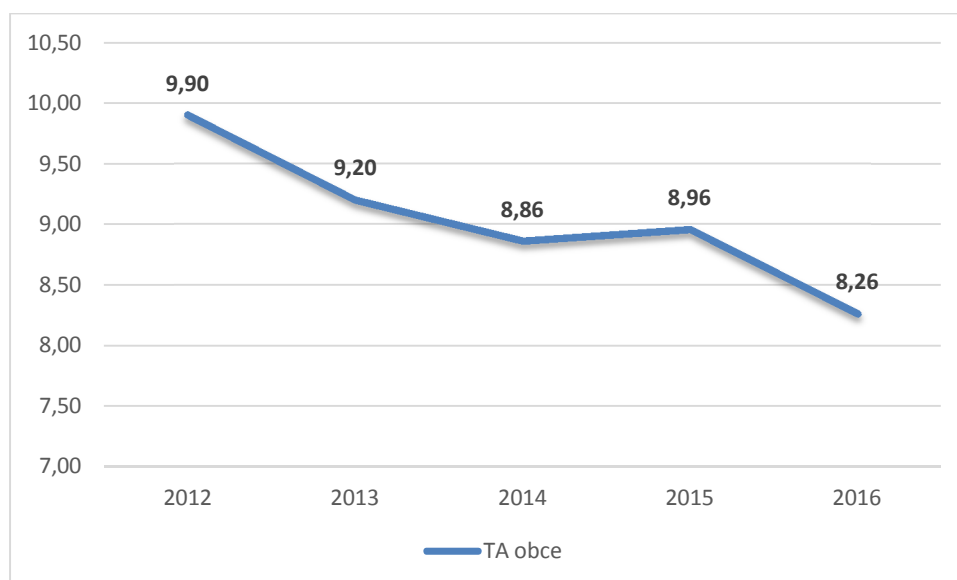
Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Jelikož dotace nejsou ve vzorci použity, lze opakovaně potvrdit, že kraje mají oproti obcím velmi malou úroveň autonomních příjmů. Stejně tak jako u obcí není prokázán jednoznačný trend, finanční autonomie u obou úrovní územních samospráv roste, avšak meziročně kolísavým tempem, což může být dáno zejména častými změnami sazeb sdílených daní.

Dalším zmíněným ukazatelem v kapitole 1.4 byl ukazatel daňové autonomie. Jeho výpočet zahrnuje porovnání daňových příjmů územních samospráv, jejichž výši mohou ovlivnit, na jejich celkových daňových příjmech. Kraje takové pravomoci nemají, tudíž je ukazatel vyjádřen pouze pro obce, součet příjmů z místních poplatků s příjmy z daní nemovitosti je dle věkových daňových příjmů:

$$TA_{\text{obce}} = \frac{2222,22 \text{ Kč} \cdot 2222,2}{222 \text{ Kč} \cdot 222,2} \cdot 100 = 8,26 \%$$

Vývoj daňové autonomie obcí je demonstrován následujícím obrázkem:

Obrázek 18: Vývoj daňové autonomie TA obcí v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

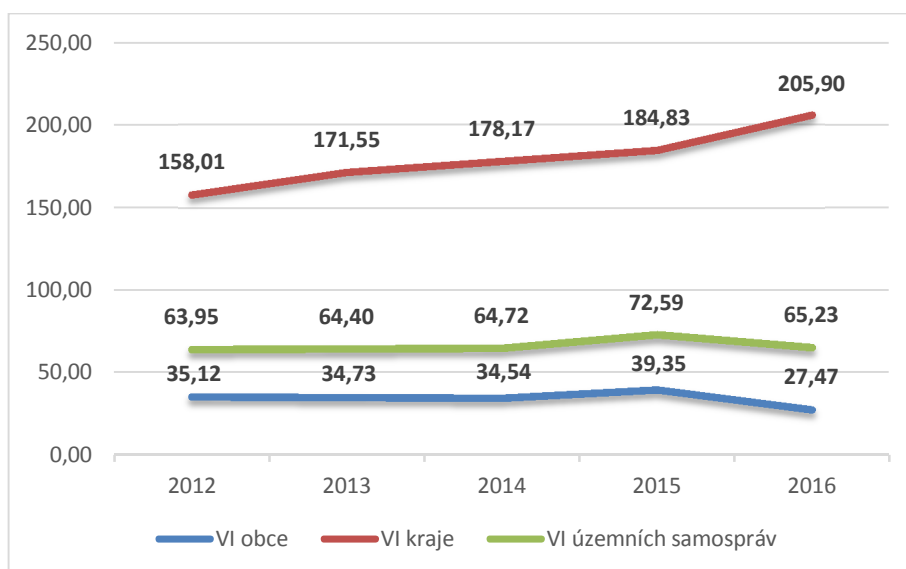
Posledním doplňujícím ukazatelem je vertikální fiskální nerovnováha, který vyjadřuje, do jaké míry jsou územní samosprávy závislé na získaných dotacích v rámci financování svých výdajů. Ukazatel je měřen jako podíl obdržených dotací územní samosprávy s celkovými výdaji územní samosprávy bez přijatých dotací (jsou zde brány ve vzhledu na dotace, které územní samosprávy obdržely):

$$VI_{\text{obce}} = \frac{222\ 222,2}{222\ 222,22\ 22\ 222,2} \cdot 100 = 27,47\ %$$

$$VI_{\text{kraje}} = \frac{222\ 222}{222\ 222,22\ 222\ 222} \cdot 100 = 205,9\ %$$

$$VI_{\text{územních samospráv}} = \frac{222\ 222,2}{222\ 222,22\ 222\ 222,2} \cdot 100 = 65,23\ %$$

Hodnoty naměřené za posledních pět let demonstruje graf:

Obrázek 19: Vývoj vertikální fiskální nerovnováhy VI v letech 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [19],[20]

Z grafu je více než zřejmé, že jsou kraje vysoce závislé na dotacích, obce jsou na tom výrazně lépe, ale i tak jsou hodnoty vysoké. Průměrně se tedy závislost územních samospráv na získaných dotacích pohybuje okolo 60 až 70 %.

Analýza fiskální decentralizace byla zkoumána podrobněji - na jedné straně mají územní samosprávy velmi vysoké výdajové povinnosti, které nejsou schopny pokrýt, tudíž jsou důležitým prvkem dotace. Dotace způsobují (stále se zvyšující) závislost obecních, a hlavně krajských rozpočtů na centrální úrovni. Způsobují také ukazatel jako je RD_2 je zřejmé, že obce i kraje mají velmi nízkou samostatnost v rámci příjmu, zejména pak v příjmech daňových (kde kraje nemají žádnou). Jaké postavení má Česká republika v rámci Evropské unie zkoumá následující kapitola.

5. KOMPARACE FISKÁLNÍ DECENTRALIZACE S EVROPSKOU UNIÍ

V neposlední řadě je v práci provedena komparace fiskální decentralizace z hlediska Evropské unie. V současné době je v Evropské unii 28 států, z nichž každý je tvořen rozdílnými jedno-, dvou- a tříúrovňovými systémy územních úrovní, které jsou odrazem sdílených vlastností nejmenších místních vlád po rozdílné pravomoci vyšších úrovní. K tomu, aby bylo možné jednotlivé státy komparovat, je nutné brát v potaz velikost státu a také jeho organizační uspořádání. Státy v Evropské unii pak lze rozdělit do tří skupin:

- země s tříúrovňovým systémem územní veřejné správy – to jsou Francie, Irsko, Itálie, Polsko a Řecko,
- země s dvouúrovňovým systémem územní veřejné správy – to jsou Česká republika, Slovenská republika, Norsko, Německo, Maarsko, Nizozemí, Švédsko, Litva, Rumunsko a Velká Británie,
- země s jednou samostatnou úrovní veřejné správy – tedy Kypr, Estonsko, Finsko, Portugalsko, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Slovinsko a Bulharsko. [8],[12]

Rozdělení jednotlivých úrovní územní samosprávy v zemích Evropské unie zobrazuje následující tabulka:

Tabulka 2: Rozdělení územní samosprávy v zemích EU

Zem	1. úroveň	2. úroveň	3. úroveň
Belgie	3 regiony + 3 komunity	10 provincií	589 obcí
Bulharsko			265 obcí
R		14 kraj	6 258 obcí
Dánsko		5 region	98 obcí
Estonsko			183 obcí + 30 měst
Finsko		18 regionálních rad	313 obcí
Francie	13 departement + 3 zámořské	96 departement + 3 zámořské	36 658 obcí
Chorvatsko		21 okres	428 obcí, 127 měst
Irsko		3 kraje	31 měst a okres, 95 obecních tvrtí
Itálie	20 region	100 provincií	8 006 obcí
Kypr			350 společenství, 30 obcí
Litva			60 obcí
Lotyšsko		5 region	110 kraj, 9 měst
Lucembursko			105 obcí
Maarsko		19 kraj	3 201 obcí

Malta			68 místních rad
N mecko	16 region	295 hrabství	11 313 obcí, z toho 2 060 m st
Nizozemí		12 provincií	390 obcí
Polsko	16 vojvodství	380 hrabství, z toho 66 municipalit se zvl. postavením	2 479 obcí
Portugalsko		2 autonomní regiony	3 092 farností, 308 obcí
Rakousko		9 region	2 100 obcí
Rumunsko		41 hrabství	2 861 obcí, 217 m st, 103 velkom st
ecko		13 samosprávných region	325 obcí
Slovensko		8 samosprávných kraj	2 751 obcí, 140 m st, 39 m stských částí
Slovinsko			212 obcí
Španělsko		17 autonomních spole enství, 2 autonomní m sta	8 124 obcí, 52 krajských rad
Švédsko		11 hrabství, 9 region	290 obcí
Velká Británie		4 regiony	419 místních ú ad

Zdroj: vlastní zpracování dle [16]

Struktura územní samosprávy je v každé zemi Evropské unie různá. Každý stát má určité kompetence a odpovědnosti, které přebírá v rámci decentralizace na nižší úrovni. Pro obecný nástin postavení jednotlivých států v rámci fiskální decentralizace jsou následně provedeny výpočty příjmové a výdajové decentralizace.

5.1. Příjmová decentralizace v zemích EU

Tato kapitola poskytuje srovnání decentralizace v zemích Evropské unie za posledních pět let (2012-2016). Fiskální decentralizace v Evropské unii je pomocí dat z Eurostatu měřena jako podíl příjmu nebo výdajů ve kterých nižších úrovních na celkových příjmech a výdajích ve stejné vládě, jelikož není možné získat ve která data potřebná pro podrobnější analýzu jako v České republice. Následující výpočty jsou pouze pro základní hrubé srovnání fiskální decentralizace zemí Evropské unie, jsou velmi nepřesné, jelikož se do výpočtů zahrnují i sdílené daně a dotace, autonomie vládních úrovních tedy není analyzována přímo konkrétně. Nejdříve je zkoumána příjmová decentralizace, která je měřena jako podíl příjmu ve kterých nižších vládních úrovních, na celkových výdajích vládních příjmech. Následuje tabulka, v které je zachycen vývoj

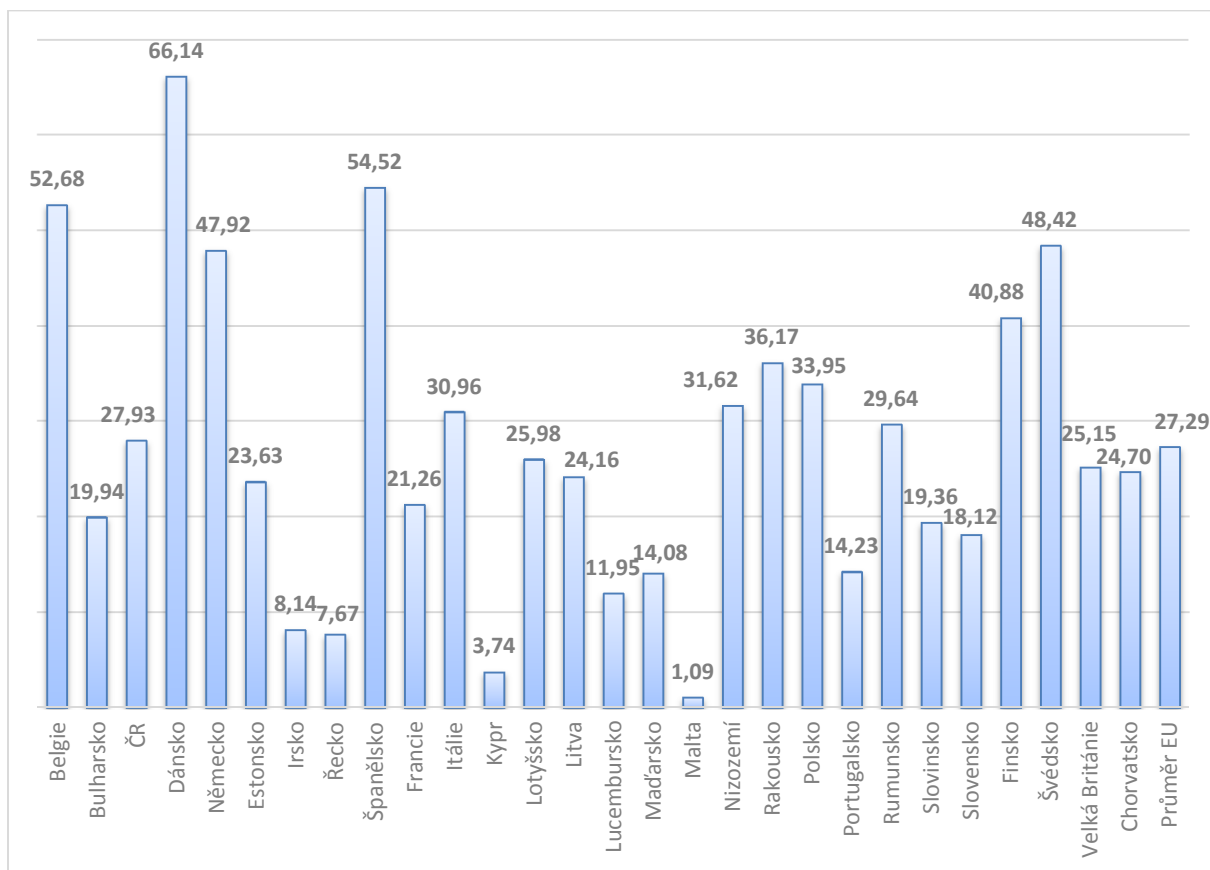
p říjmové decentralizace v zemích Evropské unie za posledních p t let ó tedy od roku 2012 do roku 2016.

Tabulka 3: P říjmová decentralizace v zemích EU mezi roky 2012ó2016, v %

Zem	2012	2013	2014	2015	2016
Belgie	44,09	44,20	44,22	49,18	52,68
Bulharsko	19,98	22,27	24,36	24,20	19,94
R	27,67	28,20	29,08	28,83	27,93
Dánsko	66,00	65,52	62,97	65,95	66,14
N mecko	45,84	46,61	46,57	47,15	47,92
Estonsko	24,25	24,68	23,64	24,07	23,63
Irsko	12,37	10,55	8,54	8,95	8,14
ecko	7,80	8,11	7,82	7,76	7,67
Ťpan lsko	60,48	54,24	53,17	53,43	54,52
Francie	22,14	21,77	21,71	21,46	21,26
Itálie	31,56	31,04	30,95	31,49	30,96
Kypr	4,99	4,54	4,00	4,17	3,74
Loty-sko	26,40	26,46	26,38	25,93	25,98
Litva	27,58	24,41	23,60	23,59	24,16
Lucembursko	12,35	12,11	11,89	11,54	11,95
Ma arsko	21,06	21,31	19,50	16,60	14,08
Malta	1,89	1,71	1,59	1,50	1,09
Nizozemí	33,90	31,47	31,02	32,88	31,62
Rakousko	35,22	35,53	35,70	35,68	36,17
Polsko	33,18	33,68	34,00	32,92	33,95
Portugalsko	15,69	14,99	14,22	14,42	14,23
Rumunsko	27,24	27,91	28,34	29,86	29,64
Slovinsko	21,59	21,27	21,83	20,59	19,36
Slovensko	17,98	17,09	16,78	17,89	18,12
Finsko	41,37	42,03	41,99	41,42	40,88
Ťvédsko	48,68	49,09	49,48	48,67	48,42
Velká Británie	32,23	28,42	28,54	27,45	25,15
Chorvatsko	28,45	28,49	29,44	27,26	24,70
Pr m r EU	28,28	27,78	27,55	27,67	27,29

Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Z tabulky 3 je patrné, že p říjmová decentralizace nabývá nejvyšších hodnot v Dánsku, kde jsou téměř dvacetiny vládních příjmů p erozdu leny níže úrovni. Velmi vysokou p říjmovou decentralizaci lze spatřit také ve Ťpan lsku a Belgii. Naopak nejnižší jsou na tom níže vládní úrovni v Maltě, Kypru, ecku a Irsku. Česká republika se řadí do nadprůměrných zemí s p říjmovou decentralizací, ne však výrazně (hodnota těsně nad průměrem EU). Hodnoty p říjmových decentralizací jednotlivých zemí za rok 2016 pro srovnání zobrazuje následující graf:

Obrázek 20: P íjmová decentralizace v zemích EU za rok 2016, v %

Zdroj: Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Následující kapitola je vyhrazena k znázornění decentralizace výdajové.

5.2. Výdajová decentralizace v zemích EU

Stejně tak jako u příjmové, výdajová decentralizace je následně měřena jako podíl výdajů nižších vládních úrovní na celkových výdajích ve stejné vládě. Tabulka zobrazuje vývoj v posledních pěti letech ve všech zemích EU:

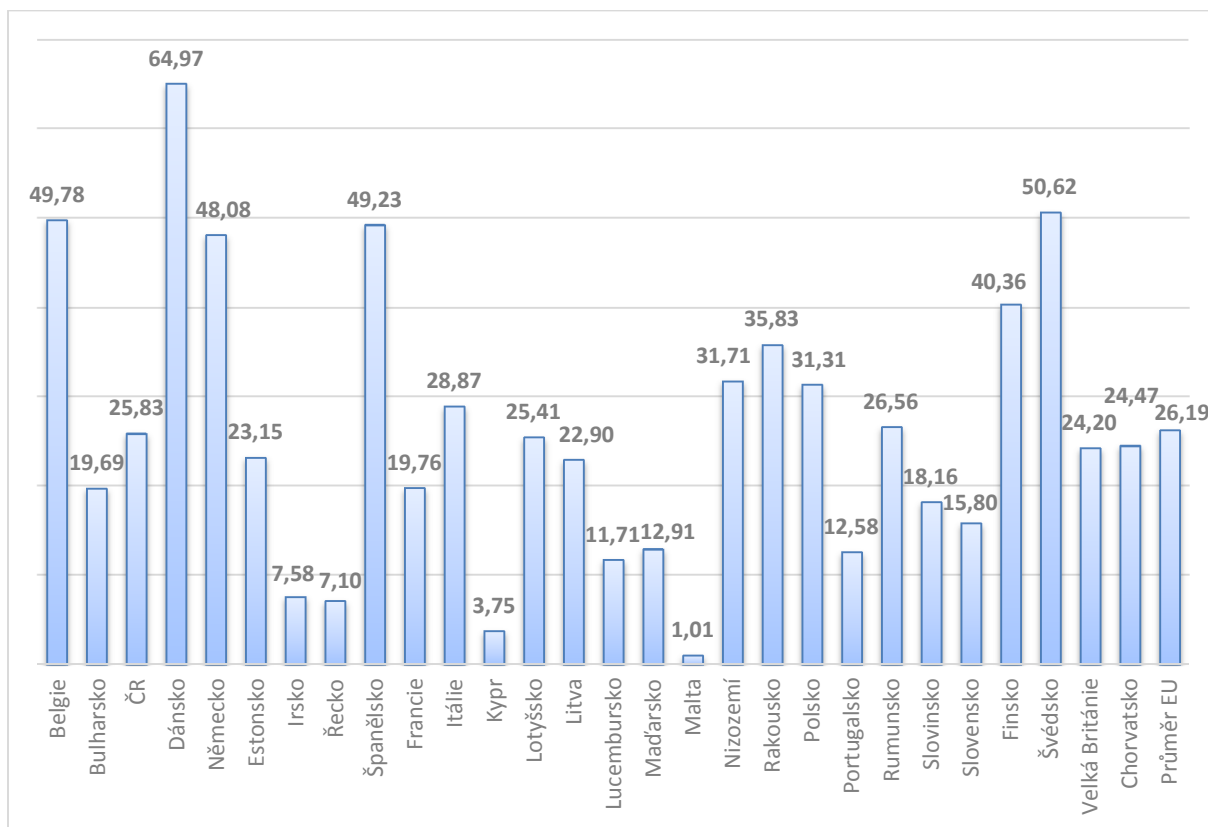
Tabulka 4: Výdajová decentralizace v zemích EU mezi roky 2012-2016, v %

Zem	2012	2013	2014	2015	2016
Belgie	41,81	42,59	42,72	49,37	49,78
Bulharsko	19,08	21,04	21,29	25,56	19,69
ČR	25,34	26,68	27,33	27,04	25,83
Dánsko	61,96	63,68	63,94	63,78	64,97
Německo	46,06	46,62	47,09	47,32	48,08
Estonsko	24,58	25,79	24,09	23,43	23,15
Irsko	10,13	8,96	7,57	7,59	7,58
Řecko	5,96	5,72	6,65	6,42	7,10
Španělsko	50,54	48,16	48,89	49,98	49,23
Francie	20,58	20,90	20,61	20,13	19,76

Itálie	29,42	29,33	28,79	28,91	28,87
Kypr	4,34	3,66	3,22	4,00	3,75
Lotyšsko	26,19	26,95	26,12	24,25	25,41
Litva	25,85	23,38	22,84	22,49	22,90
Lucembursko	11,27	11,53	11,54	10,92	11,71
Maarsko	19,02	15,14	15,68	15,60	12,91
Malta	1,80	1,68	1,45	1,31	1,01
Nizozemí	32,05	30,62	30,01	31,80	31,71
Rakousko	34,14	34,34	33,87	34,83	35,83
Polsko	31,01	30,85	31,56	30,80	31,31
Portugalsko	12,86	13,20	11,52	12,21	12,58
Rumunsko	25,81	25,91	25,77	27,17	26,56
Slovinsko	19,68	16,26	19,74	18,72	18,16
Slovensko	15,76	15,44	15,84	16,46	15,80
Finsko	41,66	41,37	40,99	40,57	40,36
Švédsko	48,13	47,99	48,78	49,51	50,62
Velká Británie	27,49	25,24	24,70	24,87	24,20
Chorvatsko	25,16	25,27	26,28	25,40	24,47
Průměr EU	26,35	26,01	26,03	26,44	26,19

Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Co se týká výdajové decentralizace, hodnoty jsou víceméně shodné s hodnotami decentralizace příjmové. Nejvyšší výdaje nižších vládních úrovní jsou v Dánsku, Švédsku, Belgii a Nizozemí. Naopak nejnižší výdajovou decentralizaci mají státy Malta, Kypr a Maarsko. Průměrná výdajová decentralizace v zemích EU je na podobné úrovni jako decentralizace příjmová. Pro přehlednější srovnání je i pro výdajovou decentralizaci vytvořen graf ukazující podíly jednotlivých zemí EU za rok 2016:

Obrázek 21: Výdajová decentralizace v zemích EU za rok 2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Z výše uvedených analýz p íjmové a výdajové decentralizace vyplývají nemalé rozdíly mezi jednotlivými zeměmi EU. N které země mají v podstatě mnohem vyšší výdajovou decentralizaci než p íjmovou, a to i přesto, že jsou ve výpočtech zahrnuty transfery. U těchto zemí by centrální úroveň p í decentralizaci svých funkcí měla dbát i na decentralizaci p íjm , aby daná úroveň byla schopna pokrýt výdaje spojené s jím sv ených decentralizovaných pravomocí a odpovědností a nemusela se zadlužovat.

5.3. Analýza fiskální decentralizace Slovenské republiky

V této části práce bude komparována již analyzovaná fiskální decentralizace české republiky s republikou Slovenskou. Ve všech případech jsou p íjmy i výdaje územních samospráv Slovenské republiky porovnávány s ČR.

Nejdříve je nutné stručně charakterizovat systém veřejné správy ve Slovenské republice (dále jen Slovensko nebo SR). Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. definuje základní jednotkou územní samosprávy obec. Územní samosprávu na Slovensku tvoří obce a vyšší územní celky. Stejně jako česká republika má tedy Slovensko dvouúrovňový model veřejné správy, který je tvořen obcemi a vyššími územními celky (dále VÚC). Postavení těchto úrovní

není příliš odlišné než postavení českých obcí a krajů, v otázce funkcí, pravomocí a odpovědností jsou totožné.

Stát může na obce a VÚC delegovat výkon státní správy, jehož náklady pak hradí on sám. Státní správu vykonávají v mezích zákona a všeobecně závazných nařízení.

Pro komparaci příjmů a výdajů obcí je nutné nejdříve obě země velikostně i početně porovnat, což vyplývá z následující tabulky:

Tabulka 5: Srovnání základních aspektů Slovenska a ČR

Země	Počet obyvatel	Rozloha v km ²	Počet obcí	Počet výšších územních celků (krajů)
Česká republika	10 512 419	78 867	6 258	14
Slovenská republika	5 415 949	49 035	2 930	8

Zdroj: vlastní zpracování dle [25]

Pokud jde o počet obyvatel, má Slovensko skoro o polovinu méně než ČR, rozlohou je méně o více než 40 %, počet obcí je tedy zhruba odpovídající o méně než polovina počtu obcí českých. Při analýze je třeba z těchto poměrů vycházet.

5.3.1. Příjmy a výdaje obcí Slovenské republiky

Velmi významným rokem pro územní celky je rok 2005, odkdy platí na Slovensku nový systém financování, který byl přijat zejména kvůli posílení finančního postavení obcí a VÚC. Základem byla především snaha o financování výdajů obcí pomocí vlastních příjmů, nikoliv prostřednictvím získaných dotací (dotace na výkon státní správy však nadále zůstávají). Tato fiskální decentralizace měla přispět k větší informovanosti o používání veřejných financí, k lepšímu finančnímu plánování obcí a VÚC a zejména k větší odpovědnosti volených orgánů těchto celků. Podle slovenského rozpočtového určení, tedy podle zákona č. 583/2004 Z.z., o rozpočtových pravidlech územní samosprávy, jsou příjmy obcí definovány takto:

- výnosy místních daní a poplatků, kterými jsou:
 - 1) daň z nemovitostí,
 - 2) daň z psů,
 - 3) daň za uflívání ve veřejném prostranství,
 - 4) daň z ubytování,
 - 5) daň za prodejní automaty,
 - 6) daň z nevýherních hracích automatů,

- 7) daň z vjazdu a setrvání motorového vozidla v historické části mesta,
 - 8) poplatok za komunálne odpady a drobné stavebné odpady,
- príjmy nedaňové z vlastníctva majetku a zachádzaní s ním,
 - príjmy z úrokov a ďalších finančných príjmov obce,
 - príjmy ze sankcií uložených obcami,
 - dary a výnosy ze zbierok pro obec,
 - podiely na daních spravovaných štátom, cofil je od výše zmieneného roku 2005 p edeviatim daň z príjmov FO o 70 % z celého výnosu této daní, kdy každá obec dostane podíl stanovený kritérii, podle:
 - 1) podiel na obyvateľ obce s trvalým pobytom na území obce, časť p epotených koeficientom nadmo ské výšky st edu obce,
 - 2) podiel na obyvateľ obce s trvalým pobytom na území obce p epoteného podle velikosti obce,
 - 3) podiel na flák a d tí kolných za ízení z izovaných obcami,
 - 4) podiel na obyvateľ, jeff dovrili hranici 62 let s trvalým pobytom na území obce.

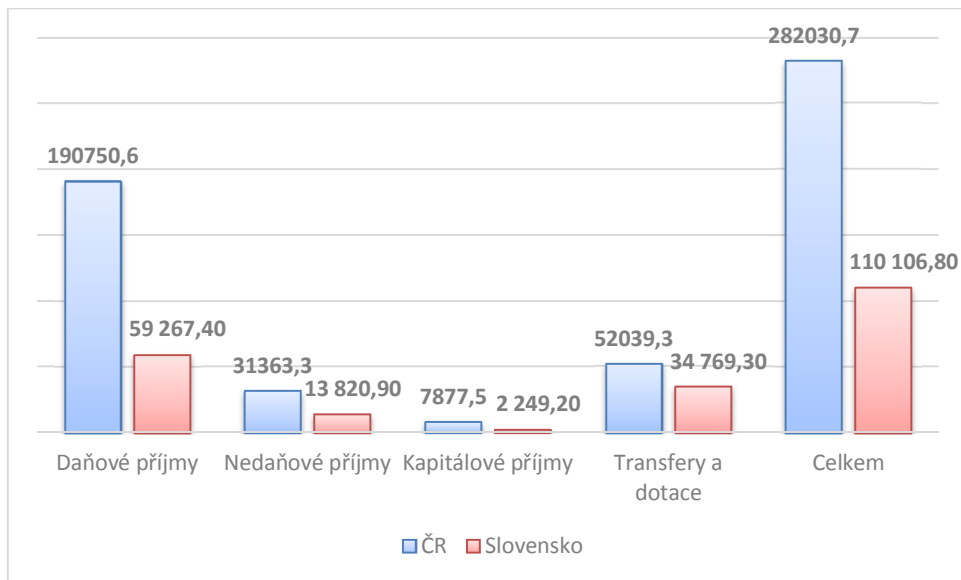
Jedinou sdílenou daní obcí Slovenské republiky je tedy daň z príjmov FO. Tyto výše uvedené príjmy se považují za vlastní príjmy obcí. Dalšími príjmy obcí jsou:

- dotace ze státního rozpočtu na výkon p enesené státní správy a další dotace,
- ú elové dotace od VÚC nebo jiné obce,
- prost edky z Evropské unie i jiného zahrani ního subjektu na konkrétní ú el.

Dále obec m ffe pouflít o prost edky z:

- pen fíních mimorozpočtových fondů,
- rozdílů mezi náklady a výnosy podnikatelské innosti po zdanění,
- návratných zdrojů a sdrufených prost edků.

Ke komparaci príjmov obcí na Slovensku s eskou republikou jsou pouflita data dostupná z roku 2016. Porovnání príjmov demonstruje následující graf:

Obrázek 22: Komparace příjmů obcí SR a ČR v roce 2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [18],[19]

Poznámka: přepočteno podle jednotného kurzu v roce 2016 (27,04 Kč / EUR) [15]

Akoliv je na Slovensku polovina obcí nevládních v České republice, celkové příjmy obcí na Slovensku dosahují pouze okolo 40 % těch, které mají české obce. Viditelný největší rozdíl je zejména u daňových příjmů (Slovensko má téměř o 70 % tyto příjmy méně), stejně tak u kapitálových, nedaňových příjmů jsou také více než o polovinu méně, zatímco transfery a dotace vykazují rozdíl pouze o 20 % méně. Z toho lze usoudit, že se na Slovensku příjmy kompenzují dotacemi více než v ČR.

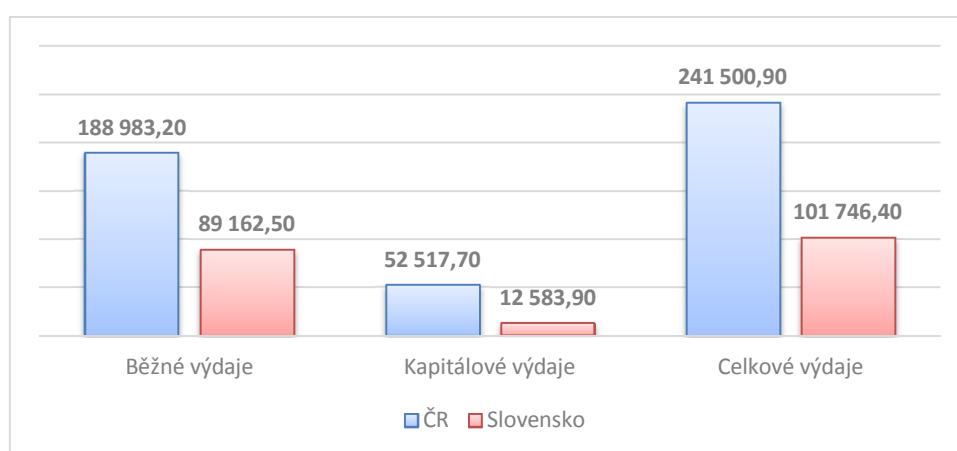
Co se týká výdajů, podle zákona č. 583/2004 Z.z., o rozpočtových pravidlech územní samosprávy, jsou to především tyto výdaje, které obce hradí:

- závazky vyplývající z plnění povinností uložených zákonem,
- výdaje na výkon činností v rámci samosprávy, dále na činnosti působících v rozpočtových organizacích zřízených obcí,
- výdaje na výkon státní správy v působnosti,
- výdaje spojené se správou, údržbou a zhodnocování majetku, je-li obec používá ke své činnosti,
- výdaje spojené se závazky vzniklými spoluprací s jinou obcí nebo VÚC, případně jinými osobami, k zabezpečení výkonu obce,
- výdaje spojené s mezinárodní spoluprací obce,
- úroky z přijatých úvěrů, půjček a dalších návratných finančních výpomocí,

- výdaje spojené s emisí cenných papírů, je-li obec vydala, nebo výdaje na úhradu výnosů z nich a další.

Obec může dále poskytovat dotace právnickým osobám, jejímiž provozovatelem je právnická obec, a to na konkrétní účely, ve veřejném zájmu i v zájmu rozvoje území obce. Dále také může poskytovat dotace VÚC, pokud pro obec vykonává některé úkoly, nebo poskytnutí pomoci při likvidaci následků živelné pohromy i jiné podobné události na daném území.

Ve zkoumaném roce 2016, byly nejvyššími výdaji obcí na Slovensku zejména do vzdělávání (okolo 40%), do veřejných a místních služeb, ekonomické oblasti, bydlení i občanské vybavenosti, ochrany životního prostředí, rekreace apod. Výdaje ve srovnání na běžné a kapitálové spolu s komparací s Českou republikou demonstruje následující graf:

Obrázek 23: Komparace běžných a kapitálových výdajů obcí SR a ČR, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [18],[19]

Stejně tak jako u příjmů, jsou výdaje slovenských obcí na nižší úrovni než výdaje obcí českých. Zatímco běžné výdaje slovenských obcí odpovídají zhruba polovině výdajů českých, kapitálové výdaje jsou na nižší úrovni (zhruba o 75 % méně).

Akoliv Slovensko s počtem obyvatel i počtem obcí odpovídá zhruba polovině poměru České republiky, výpočty dokazují, že příjmy slovenských obcí dosahují zhruba 39 % příjmů obcí českých, zatímco výdaje jsou ve výši 42 % výdajů v poměru k českým obcím. Poměr počtu slovenských a českých obcí sice není stejný jako poměr jejich příjmů a zároveň poskytnutých výdajů, dá se však říci, že obce na Slovensku mají vzhledem k českým obcím stejný poměr příjmů a výdajů. S jistotou to však lze říci závěrem této kapitoly při provedení výpočtové analýzy fiskální decentralizace. Nyní je třeba přejít k analýze příjmů a výdajů vybraných územních celků.

5.3.2. Příjmy a výdaje vyšších územních celků Slovenské republiky

Vyšší územních celků, které na Slovensku tvoří regionální úroveň územní samosprávy, jsou srovnatelné s postavením krajů v České republice. Podle zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlech územní samosprávy jsou příjmy vyšších územních celků definovány takto:

- nedávové příjmy z vlastnictví majetku a nakládání s ním,
- úroky a další finanční příjmy,
- sankce uložené VÚC,
- dary a výnosy z dobrovolných sbírek ve prospěch VÚC,
- podíly na daních spravovaných státem, což je jediná daň, tedy daň z příjmů FO, která je podílem 30 % celkového vybraného objemu, přerozdlována mezi kraje podle těchto kritérií podle:

- 1) počet obyvatel VÚC s trvalým pobytem na území VÚC,
- 2) počet obyvatel VÚC ve věku patnácti až osmnácti let s trvalým pobytem na území obce přepočteného podle velikosti obce,
- 3) počet obyvatel VÚC, kteří dovršili hranici 62 let s trvalým pobytem na území VÚC,
- 4) hustoty obyvatelstva VÚC s trvalým pobytem na území VÚC,
- 5) délky komunikací II. a III. třídy, které jsou ve vlastnictví VÚC,
- 6) rozlohy VÚC.

Tyto výše zmíněné příjmy se považují za vlastní příjmy vyšších územních celků. Dalšími příjmy mohou být:

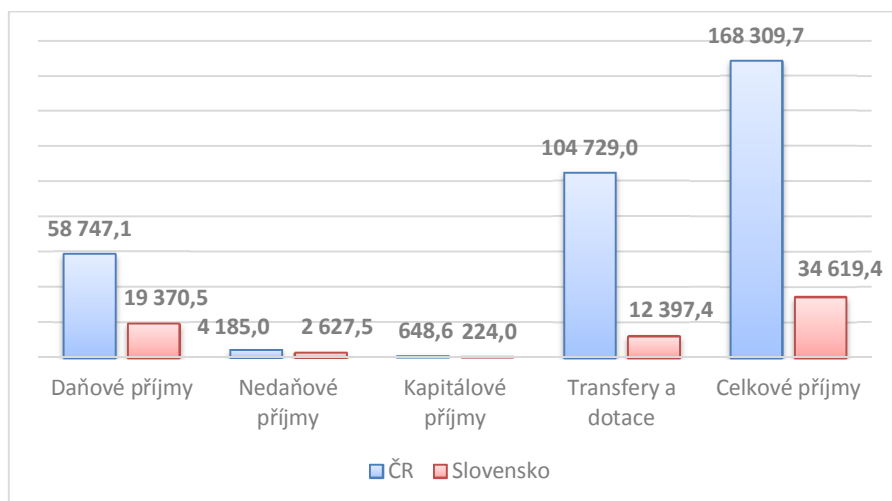
- dotace na uhrazení nákladů za poskytnutý výkon státní správy a další dotace podle zákona,
- ústřední dotace z rozpočtů obcí nebo jiného VÚC na realizaci uzavřených smluv,
- finanční prostředky z EU nebo jiných zahraničních subjektů na konkrétní účely.

Dále VÚC využívá možnost použít prostředky z:

- penzijních mimorozpočtových fondů,

- rozdíl mezi náklady a výnosy z podnikatelské činnosti po zdanění,
- návratných zdrojů,
- sdružených prostředků.

Komparaci příjmů rozdlených na jednotlivé skupiny daňových, nedaňových, kapitálových příjmů a transferů a dotací demonstruje následující graf:

Obrázek 24: Komparace příjmů krajů a VÚC SR a ČR v roce 2016, v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle [18],[19]

Z grafu jasně vyplývá, příjmy VÚC a krajů jsou ve sledovaných zemích vysoce odlišné. Nejvýraznější diferenci lze spatřit u transferů a dotací, kdy české kraje jsou příjmů financovány zejména prostřednictvím poskytovaných dotací, na Slovensku VÚC získávají skoro o 90 % menší objem transferů. Co se týče kompetencí, nejsou mezi českými kraji a slovenskými VÚC významné rozdíly. Stejně tak jako v Česku, tak i na Slovensku jsou z izovatelů zdravotních zařízení a státních škol na svých územích, spravují silnice II. a III. třídy, stejný je i systém financování školství o prostřednictvím dotací jsou přerozdlovány finance dále pro školská zařízení z izované obcemi a kraji. [21]

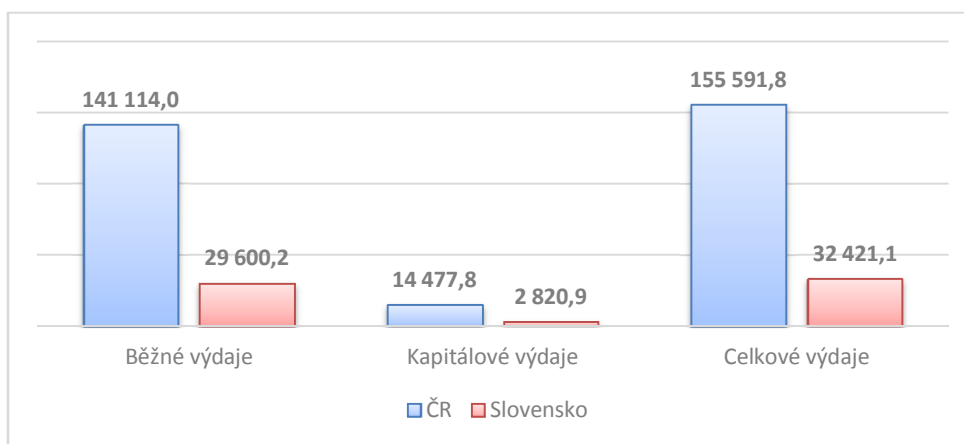
Na druhé straně výdaje vyřídých územních celků zákon č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlech územní samosprávy stanovuje následovně :

- závazky vyplývající z plnění povinností uložené zákonem,
- výdaje na výkon činností v rámci samosprávy, dále na činnosti příspěvkových a rozpočtových organizací zřízených VÚC,
- výdaje na výkon státní správy v přenesené působnosti,
- výdaje spojené se správou, údržbou a zhodnocování majetku, je-li VÚC používá ke své činnosti,

- výdaje spojené se závazky vzniklými spoluprací s jiným VÚC nebo obcí, případně jinými osobami, k zabezpečení výkonu VÚC,
- výdaje spojené s mezinárodní spoluprací VÚC,
- úroky z přijatých úvěrů, půjček a dalších návratných finančních výpomocí,
- výdaje spojené s emisí cenných papírů, je-li VÚC vydal, nebo výdaje na úhradu výnosů z nich a další.

Dále může VÚC poskytovat dotace právnickým osobám, jejichž zakladatelem je právnický územní celek, na konkrétní účely ve veřejném zájmu i v zájmu rozvoje území VÚC. Výdaje, které mohou vzniknout územním celkům, jsou tedy totožné s výdaji obcí.

Největší zastoupení ve výdajích VÚC má oddíl vzdělávání, které plynou na chod středních škol a školních zařízení, zahrnují i platy učitelů. Tyto výdaje jsou většinou financovány prostřednictvím získaných dotací ze státního rozpočtu jako úhrada nákladů za výkon přenesené státní správy, konkrétně z kapitoly Ministerstva školství, vědy a výzkumu Slovenské republiky. Druhou nejobtížnější oblastí je oblast ekonomická, kde výdaje směřují především k náhradě ztrát dopravním společnostmi a zajištění autobusové dopravy ve veřejném zájmu. Ke komparaci výdajů s Českou republikou jsou následovně výdaje rozdělené na běžné a kapitálové:

Obrázek 25: Komparace běžných a kapitálových výdajů krajů a VÚC SR a ČR, v mil. Kč

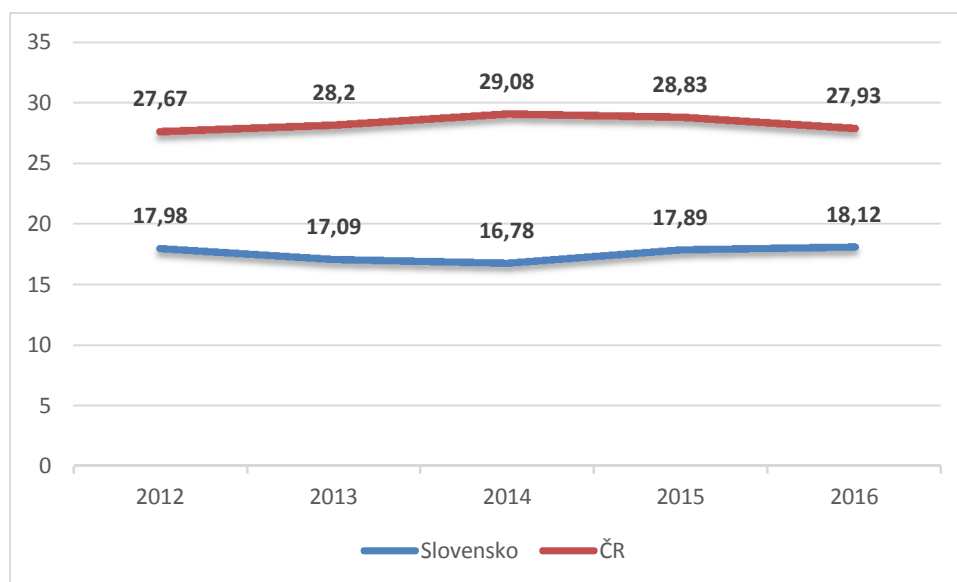
Zdroj: vlastní zpracování dle [18],[19]

Stejně tak jako příjmy VÚC a krajů, jsou i výdaje velmi rozdílné. Příjmy slovenských VÚC dosahují 20 % příjmů českých krajů, a stejně tak i výdaje. Není zřejmé, zda daný nastavený systém přerozdělování veřejných financí v těchto zemích je správný. V ČR model přerozdělování obsahuje sadu sdílených daní, jejichž poměry připadající obcím a krajům jsou zákonem stanoveny, a proto vskak dochází ke změně. Na Slovensku připadá obcím a VÚC jedna

jediná sdílená daň, která je přerozdlována jen mezi nimi v poměru 70:30 a ve vztahu obce k VÚC, což je velmi riskantní v případě jejího poklesu, kdy není možné příjmy nahradit jinými. Závěrem této kapitoly probíhá obecné srovnání hodnot fiskální decentralizace naměřených prostřednictvím Eurostatu.

5.3.3. Komparace fiskální decentralizace Slovenské republiky s Českou republikou

Komparace fiskální decentralizace mezi Slovenskem a ČR je provedena pomocí již vyhoštěných ukazatelů v kapitole 4. Jedná se pouze o obecné zhodnocení decentralizace. První částí je komparace decentralizace příjmové, která je vyjádřena jako podíl celkových příjmů veřejných rozpočtů na celkových veřejných výdajích. Následuje grafické srovnání obou zemí za posledních pět let:

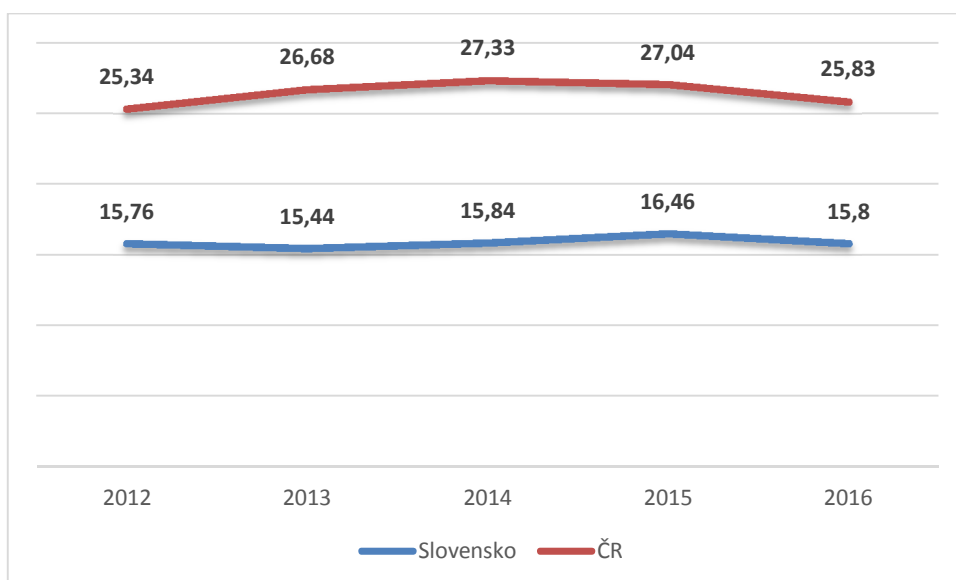

Obrázek 26: Komparace příjmové decentralizace SR a ČR mezi roky 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Jelikož jsou do příjmů zahrnuty i dotace a sdílené daně, jedná se pouze o obecné srovnání, které i tak poukazuje na nízkou míru příjmové decentralizace obcím a VÚC na Slovensku. Jedinou sdílenou daní přerozdlovanou do rozpočtů nižší úrovně na Slovensku je daň z příjmů fyzických osob, což nemusí mít pozitivní dopad v dobách recese. Zatímco v ČR jsou daněové příjmy složené z více daní, nejsou obce a kraje závislé pouze na jedné, na Slovensku však nelze kompenzovat ztrátu z jediné daně výnosem z jiné.

Následuje grafické znázornění decentralizace výdajové, která je shodně vyjádřena jako podíl výdajů nižší vládní úrovně na celkových výdajích veřejné vlády.

Obrázek 27: Komparace výdajové decentralizace SR a ČR mezi roky 2012-2016, v %

Zdroj: vlastní zpracování dle [14]

Z grafického vyjádření lze jednoznačně říci, že hodnoty výdajové decentralizace obou zemí jsou v porovnání s příjmovou menší, ne však o mnoho. Jelikož jsou však do výpočtu zahrnuty veškeré příjmy (neobčasně o dotace), nelze tvrdit, že jsou nižší vládní úroveň schopny financovat své výdaje autonomně, jsou do jisté míry závislé na dotacích. Porovnání jednotlivých položek příjmů a výdajů bylo uvedeno v předchozích kapitolách, podle kterého lze shrnout, že kraje v ČR jsou závislé na dotacích a lze říci, že jsou pouze mezi článkem mezi centrem a obcemi, na Slovensku jsou více závislé na dotacích obce.

ZÁV R

Cílem práce byla analýza systému veřejných financí v České republice, vyjádření fiskální decentralizace a následné komparování postavení v rámci Evropské unie.

Pro pochopení zkoumané problematiky byly v první části práce uvedeny a charakterizovány nejdříve pojmy, zejména fiskální federalismus, jehož součástí je právě fiskální decentralizace. V současnosti je v České republice vyvíjen kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky, který je představován úrovněmi (obecními a krajskými) rozpočty v závislosti na centrálním, prostřednictvím dotací. Teoretická část dále obsahuje teorie, které přispívají k decentralizaci veřejných financí odlišně, zejména, který přístup je pro danou zemi nejvhodnější. Důvodem pro vznik fiskální decentralizace je zejména přesunutí alokační funkce státu na nižší úrovni, a to především díky větší blízkosti občanům a jejich preferencím. V rámci redistribuční a stabilizační funkce je efektivnější přenechání výkonu na centrální úrovni. Závěr první části práce obsahuje pohled na indikátory používané k vyjádření hodnot fiskální decentralizace, obsahující ukazatele příjmové, výdajové a daňové decentralizace, významným je i ukazatel vertikální fiskální nerovnováhy vyjadřující závislost územních samospráv na transferech (dotacích), což je jedním z dnešních známých problémů.

V druhé části práce je konkrétně analyzován systém veřejných financí v České republice. V úvodu jsou charakterizovány skupiny příjmovou stupňů územní samosprávy – obcí a krajů, v rozdělení na daňové, nedaňové, kapitálové a transfery a dotace. Doplnujícími mohou být i návratné finanční výpomoci – půjčky a úvry, ke kterým mají obce i kraje celkem snadný přístup. Velmi specifickou skupinou jsou příjmy daňové, které lze dále rozdělit na sdílené a svěřené. Co se týče sdílených daní, konkrétní podíly na celostátně vybíraných daních jsou dány zákonem č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení daní, svěřenými daněmi jsou pouze v rámci obecních rozpočtů daň z nemovitosti a místní poplatky, krajům fládná daň plně svěřena není. Z analýzy vývoje těchto příjmů jednoznačně vyplývá, že zatímco nejvíce polovkou obecních rozpočtů jsou příjmy daňové, u krajských rozpočtů jsou to transfery a dotace. Závěrem této části jsou analyzovány výdaje obcí a krajů v rozdělení na běžné a kapitálové. Běžné výdaje, které jsou charakterem každoročně se opakující, tvoří většinu ve kterých výdaj obcí i krajů a mají v současnosti rostoucí trend. Kapitálové výdaje, mající především investiční charakter, jsou nestejnorodé a jejich trend není patrný, velké výkyvy jsou způsobeny zejména úpravnými dotacemi. V roce 2016 došlo k přechodu na nové programové období Evropské unie, což způsobilo značný pokles kapitálových výdajů jak obcí, tak i krajů. Oblastmi, kam nejvíce plynou peníze z obecních rozpočtů, jsou například doprava, vodní hospodářství, běžný chod

obce, platy a odměny a také investiční i neinvestiční transfery různým subjektům o
příspěvkovým, neziskovým, podnikatelským a dalším organizacím. Krajské finance nejvíce
putují v podobě transferů jak investičních, tak neinvestičních příspěvkovým organizacím
v oblasti školství a tedy hlavně obcím, pomocí nichž jsou hrazeny platy zaměstnanců a další
výdaje spojené se vzdáváním.

Základem pro výpočty fiskální decentralizace byla data zkoumaná v předchozích kapitolách,
další kapitola se vnuje již samotnému měření. První skupinu výpočtů představuje měření
příjmové decentralizace, která zahrnuje i decentralizaci daňovou. Charakteristickým pro tyto
výpočty je omezení od dotací, které obce a kraje dostávají a zároveň poskytují. Prostednictvím
naměřených hodnot ukazatel příjmové decentralizace vycházejí hodnoty projevující
skutečnou tvář fiskální decentralizace územní samosprávy v České republice nejsou skoro
schopny ovlivnit své příjmy (u obcí je to kolem 4 %, u krajů bezmála 1 procenta). V rámci
výpočtů daňové decentralizace, která je součástí příjmové, vycházejí hodnoty potvrzující nízkou
autonomii taktéž. Jelikož kraje nemají žádné daňové příjmy, jež by mohly ovlivnit, jejich
autonomie v daňových příjmech je nulová. Co se týká výdajové decentralizace, ta se u obcí
pohybuje kolem 12 % a u krajů kolem 2 %, přičemž jsou hodnoty výdajů také omezené o dotace.
V rámci odvětvové decentralizace byla zkoumána odvětvová zdravotnictví, školství a doprava,
kde bylo jasné najevo, že nejvíce kraji financovanou oblastí je právě školství (přes 60%), u
obcí je to doprava (kolem 20%). Ukazatelem s lepší vypovídací schopností je právě finanční
autonomie, která vyjadřuje, z jaké části jsou územní samosprávy samostatné. U obcí byly
naměřeny hodnoty kolem 80 %, tedy v takovém poměru jsou autonomní na svých celkových
příjmech, zatímco u krajů to bylo bezmála 40 %. K tomu napovídají i výsledky vertikální
fiskální nerovnováhy, která vyjadřuje závislost územních samospráv na dotacích, kde hodnoty
naměřené u krajů dosahovaly více než 200 %, obce bezmála 30 %. To jasné potvrzuje fakt, že
kraje jsou silně závislé na dotacích a bez jejich existence by nebyly schopné fungovat.

Závěr práce přináší srovnání fiskální decentralizace v zemích Evropské unie. Pro lepší
přehlednost jsou uvedeny veškeré úrovně, které tyto země mají ve svých systémech zavedeny.
Analýza je zde prováděna prostřednictvím dat z Eurostatu, příjmová a výdajová decentralizace
je tedy vyjádřena jako podíl veškerých příjmů/výdajů nižších vládních úrovní na celkových
příjmech/výdajích veškeré vlády. Výsledky nejsou vypovídající jako v analýze České
republiky, jelikož jsou zde zahrnuty dotace. Z naměřených hodnot vyplývá nejvyšší příjmová
decentralizace v zemích, jako je Dánsko, Španělsko i Belgie, nejnižší hodnoty jsou pak na
Maltě, Kypru i Itálii. Česká republika se pohybuje těsně nad průměrem Evropské unie.
Výdajová decentralizace je téměř shodná, Česká republika se pohybuje opět kolem průměru.

Poslední částí je analýza fiskální decentralizace ve Slovenské republice s následnou komparací s českou republikou. Nejdříve jsou jednotlivé příjmy i výdaje územních samospráv porovnávány v úhrně, což jasně naznačuje, že Slovenská republika dosahuje podstatně horších hodnot, což je způsobeno zejména jedinou sdílenou daní, kterou si obce a vyšší územní celky dělají v poměru 70:30. Například daňové příjmy slovenských obcí jsou o 70 % menší než českých, u krajů lze největší rozdíl spatřit v dotacích, české kraje dostávají o 90 % více dotací než slovenské vyšší územní celky. Celkově jsou však příjmy českých obcí v porovnání se slovenskými o 60 % vyšší, a ve skoro stejném poměru i výdaje. Vyšší územní celky dosahují pouze 20 % velikosti příjmů českých krajů, výdaje také.

Práce poukázala zejména na velmi nízkou míru autonomie územních samospráv v české republice, který je velmi často kompenzován přesuny dotací. Kraje české republiky se tak staly pouze mezi článkem v toku peněz z centra obcím. Není zřejmé, zda je tento systém nastaven vhodně, dá se však s jistotou říci, že oproti Slovenské republice je fiskální decentralizace méně vhodná již souborem podílů na sdílených daních. Slovenská republika přerodluje ve prospěch decentralizovaných úrovní pouze jedinou daň, a tím ohrožuje fungování obcí i vyšších územních celků zejména v době recese, kdy není možné příjmem této daně nahradit jiným.

Jedním z možných opatření pro českou republiku je například zavedení dalších kritérií, podle kterých získávají územní samosprávy podíly na sdílených daních. V ČR jsou základními kritérii prostý a počet obyvatel, katastrální výměra a počet dětí v mateřských a základních školách, ve Slovenské republice jsou použita i další dva parametry obyvatel podle nadmořské výšky a počet obyvatel starších 62 let. V jiných zemích se uplatují i jiná kritéria, jako je například podíl na HDP či fiskální úsilí, využitím může být i kritérium plynů nezaměstnaných. V českém systému veřejného financování je snahou především efektivnější a transparentnější výběr daní, ale je také třeba přenést více odpovědnosti na územní samosprávy, rozšířit jejich pravomoci v získávání příjmů, a to zejména daňových. Dosavadní systém daňových příjmů územním samosprávám pouze přerodluje, míra jejich autonomie je zde velmi nízká (u krajů žádná), zatímco rozsah kompetencí přenesených na územní samosprávy je vysoký.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Hamerníková, B. a A. Maaytová. *Ve ejné finance*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer R 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.
- [2] Jílek, M. *Fiskální decentralizace: teorie a empirie*. 1. vyd. Wolters Kluwer, R, 2008. ISBN 978-80-7357-355-3
- [3] Musgrave, R. A., Musgrave, P. B. *Ve ejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Management Press, 1994. ISBN 80-85603-76-4
- [4] Nahodil, F. et al. *Ve ejné finance v eské republice*. Plze : Ale– en k, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.
- [5] OECD/Korea Institute of Public Finance (2013), *Measuring Fiscal Decentralisation: Concepts and Policies*, OECD Fiscal Federalism Studies, OECD Publishing. ISBN 978-92-64-17484-9
- [6] Peková, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v R*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer R, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1
- [7] Peková, J. *Hospoda ení a finance územní samosprávy*. Management press, Praha, 2004. ISBN 80-7261-086-4
- [8] Provazníková, R. *Financování m st, obcí a region : teorie a praxe*. 2. aktualizované a roz-í ené vydání. Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9

Internetové zdroje:

- [9] Deník ve ejné správy: Financování obcí na Slovensku a porovnání s eskou republikou. [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6222404>
- [10] Deník ve ejné správy: Fiskální pravomoci obcí a koeficienty dan z nemovitosti. [online]. [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6435107>
- [11] Deník ve ejné správy: Hospoda ení kraj v roce 2016. [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6738888>
- [12] Dexia: Subnational public finance in the European Union 2012. [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: http://www.ccre.org/docs/Note_CCRE_Dexia_EN.pdf
- [13] epravo.cz: Státní fondy. [online]. [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/statni-fondy-16092.html>

- [14] EUROSTAT. European Statistics, Data, Database, 2017. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné na: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- [15] Kurzy.cz: Jednotný kurz v roce 2016, historie kurzů m.n. [online]. [cit. 2018-03-29]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/kurzy-men/jednotny-kurz/2016/>
- [16] Local & Regional Europe. [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.ccre.org/>
- [17] Ministerstvo financí České republiky. [online]. [cit. 2018-04-01]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2017/stat-v-roce-2016-hospodaril-s-rekordnim-27109>
- [18] Ministerstvo financí Slovenskej republiky: Vyhodnotenie výsledkov rozpočtového hospodárenia obcí a vyšších územných celkov za rok 2016. [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=11460>
- [19] Ministerstvo financí České republiky: Státní závěrečné účty územních rozpočtů 2012-2016. [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpocetu>
- [20] Ministerstvo financí České republiky: Státní závěrečný účet R za roky 2012-2016. [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu>
- [21] Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky: Financovanie. [online]. [cit. 2018-06-09]. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/financovanie/>
- [22] OECD: Centre for Tax Policy and Administration [online]. 2017. Dostupné z: <http://www.oecd.org/ctp>.
- [23] Slovake.eu: Obecni [online]. [cit. 2018-06-03]. Dostupné z: <https://slovake.eu/cs/intro/slovakia/general>
- [24] The World Bank. [online]. [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <http://www.worldbank.org/en/topic/communitydrivendevelopment/brief/Decentralization>
- [25] Úrad vlády Slovenskej republiky: Základne údaje. [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <http://www.vlada.gov.sk/slovensko/>

Zákony:

- [26] Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

- [27] Zákon . 243/2000 Sb. o rozpo tové m ur ení daní.
- [28] Zákon . 250/2000 Sb., o rozpo tové m pravidlech územních rozpo t .
- [29] Vyhlá-ka ministerstva financí . 323/2002 Sb. o rozpo tové skladb .
- [30] Zákon . 582/2004 Z.z., o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, Národnej rady Slovenskej republiky.
- [31] Zákon . 583/2004 Z.z., o rozpo tové m pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Národnej rady Slovenskej republiky.
- [32] Zákon . 564/2004 Z.z., o rozpo tovom ur ení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Národnej rady Slovenskej republiky.
- [33] Ústava Slovenskej republiky . 460/1992 Zb.